

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2016

Bc. Iveta Lehocká

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

Jezdecká turistika v mimoškolní výchově
(Případová studie na Základní škole Dolní Hbity)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Doc. PhDr. Jan Neuman, CSc.

Vypracovala:
Bc. Iveta Lehocká

Praha, duben 2016

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Touto cestou bych chtěla poděkovat všem, kteří mi byli nějakým způsobem nápomocni při vypracování diplomové práce, především vedoucímu diplomové práce Doc. PhDr. Janu Neumanovi, CSc.

ABSTRAKT

Název: Jezdecká turistika v mimoškolní výchově (Případová studie na Základní škole Dolní Hbity)

Cíle práce: Prozkoumat technické a finanční možnosti pro zavedení jezdecké turistiky na Základní škole Dolní Hbity v rámci zájmového útvaru. Zjistit zájem rodičů a žáků o zájmový útvar Jezdecká turistika a jejich finanční možnosti týkající se tohoto zájmového útvaru.

Metoda: Do výzkumného souboru jsme vybrali 61 rodičů, jejichž děti navštěvují Základní školu Dolní Hbity, okres Příbram. Data vztahující se k začlenění jezdecké turistiky na Základní školu Dolní Hbity v rámci zájmového útvaru jsme získali pomocí ankety se zavřenými i otevřenými odpověďmi.

Výsledky: Ze strany rodičů a žáků se jeví zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity. Uvažuje se reálná možnost zavedení jezdecké turistiky v rámci zájmového útvaru na vybrané škole. Dosud není vyřešeno, jak by mohl být zájmový útvar Jezdecká turistika finančně dostupný i pro sociálně slabší rodiny.

Klíčová slova: volný čas, zájmové vzdělávání, školní věk, příroda, jezdectví, turistika, kůň, hipoturistika, jezdecké stezky

ABSTRACT

Topic: Equestrian tourism in extracurricular education (Case study in elementary school of Dolní Hbity)

Goal of the work: Explore technical and financial options for implementation of equestrian tourism in elementary school of Dolni Hbity in term of special interest. Get to know the interest of parents and students about the equestrian tourism and its related financial options.

Method: In research we chose 61 parents, whose kids are attending elementary school of Dolni Hbity, district Pribram. Data related to integration of equestrian tourism in elementary school of Dolni Hbity in term of special interest we got our information from survey by closed and opened answers.

Results: From parents and students side is shown interest about special event equestrian tourism in elementary school Dolni Hbity. There is a realistic option for creation equestrian tourism special event on chosen school. It is still not solved how to offer the equestrian tourism special event even to a social weaker families.

Key words: free time, interest education, school age, nature, horseback riding, tourism, horse

Obsah

1 ÚVOD.....	10
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	12
2.1 Volný čas	12
2.1.1 Vymezení pojmu volný čas	13
2.1.2 Funkce volného času	14
2.1.3 Specifika volného času dětí a mládeže.....	16
2.2 Zájmové vzdělávání ve volném čase	17
2.2.1 Zájmová činnost	17
2.2.2 Zájmové vzdělávání ve školském zařízení.....	18
2.2.3 Pedagogické působení ve volném čase	18
2.2.4 Vedoucí zájmové činnosti	19
2.3 Charakteristika školního věku	20
2.3.1 Mladší a střední školní věk	20
2.3.2 Starší školní věk	22
2.4 Děti, mládež a příroda	23
2.4.1 Člověk a příroda	24
2.4.2 Vztah dnešních dětí a mládeže k přírodě	25
2.4.3 Kontakt s přírodou v jednotlivých obdobích dětského vývoje	26
2.4.4 Utváření vztahu k přírodě pomocí turistiky	28
2.5 Jezdecká turistika.....	29
2.5.1 Charakteristika jezdecké turistiky	29
2.5.2 Formy jezdecké turistiky.....	30
2.5.3 Jezdecká turistika v České republice.....	31
2.5.4 Turistika na koni v zahraničí.....	32
2.5.5 Výběr koně pro jezdeckou turistiku	33
2.5.6 Jezdecké stezky v České republice	35
2.5.7 Provozní řád jezdeckých stezek	36
2.6 Jezdecká turistika jako zájmová činnost na základní škole.....	37
2.6.1 Charakteristika školy a okolí.....	37
2.6.2 Cíl zájmové činnosti Jezdecká turistika	39
2.6.3 Náplň zájmové činnosti Jezdecká turistika	39
2.6.4 Technické zajištění a organizace.....	40
2.6.5 Jezdecké stezky v okolí obce Zduchovic	43
2.6.6 Zajímavé turistické cíle v okolí obce Zduchovice	44
2.7 Přínos jezdecké turistiky pro děti a mládež.....	49
2.7.1 Pozitivní vliv přírody na dětský organismus.....	49
2.7.2 Pozitivní vliv zvířat na dětský organismus	52
2.7.3 Pozitivní vliv koní na dětský organismus	53
2.7.4 Pozitivní vliv jízdy na koni na dětský organismus.....	53
2.8 Rešerše odborných prací na téma jezdecká turistika	54
3 CÍLE PRÁCE, ÚKOLY, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	56
3.1 Cíle práce.....	56
3.2 Úkoly práce	56
3.3 Výzkumné otázky	56

4 METODOLOGICKÁ ČÁST	57
4.1 Výzkumný soubor	57
4.2 Metody získávání dat.....	57
4.3 Popis ankety.....	57
5 VÝSLEDKOVÁ ČÁST.....	59
5.1 Výsledky ankety	59
6 DISKUSE.....	72
7 ZÁVĚR	75
8 LITERATURA.....	77
SEZNAM OBRÁZKŮ	82
SEZNAM GRAFŮ	82
PŘÍLOHY	1

1 ÚVOD

Téma diplomové práce jsem si vybrala na základě svého dlouhodobého zájmu o jezdeckou turistiku. Od září 2015 jsem navíc nastoupila na Základní školu Dolní Hbity jako učitelka prvního i druhého stupně. Postupem času jsem žáky blíže poznávala a dozvíдалa se, že spousta z nich projevuje velký zájem o koně a o jízdu na koni. Někteří navštěvují pravidelně nějakou jezdeckou stáj, ale většina z nich se pouze občas svezou na koni. Důvody, proč se žáci nevěnují jezdeckví pravidelně, jsou různé. Je to zejména velká finanční náročnost této činnosti a časové vytížení rodičů. Dále jsem se dozvíдалa, že i když bydlí všichni žáci této školy na vesnici, tráví velmi málo času venku. Chybí jim přímý kontakt s přírodou. To mě přivedlo na myšlenku zavedení jezdecké turistiky na základní škole v rámci zájmového útvaru. Ta totiž nabízí smysluplné trávení volného času dětí a mládeže a pobyt v přírodě. Několik let navštěvuji jezdeckou stáj ve Zduchovicích, která se nachází asi čtyři kilometry od školy. Stáj je skvěle přizpůsobena na výcvik dětí a mládeže a v její blízkosti se nachází široká síť jezdeckých stezek. Uvažujeme tak možnost pro zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity.

Cílem této práce je zjištění podmínek pro zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity. Vyzkoumat zájem rodičů a žáků o tuto zájmovou činnost a výši finančních nákladů, kterou jsou ochotni investovat za tento zájmový útvar, a tím zjistit reálnost zavedení tohoto kroužku. Dále vyhledat informace o přínosu jezdecké turistiky pro žáky základní školy. Objasnit důvody pro zavedení tohoto zájmového útvaru a přesvědčit veřejnost o prospěšnosti této činnosti na lidský organismus.

Jelikož se žáci účastní zájmových útvarů v jejich volném čase, budeme se touto problematikou zabývat v teoretické části. Budou vymezeny základní pojmy spojené s volným časem. Důraz bude kladen na funkce volného času, a jak různě lze s volným časem nakládat. Dále si objasníme specifika volného času dětí a mládeže. Volný čas je dále úzce spojen se zájmovým vzděláním, kterému se budeme v teoretické části věnovat. Vysvětlíme si pojem zájmová činnost a poukážeme na její důležitost v celkovém rozvoji člověka, tedy i dětí a mládeže. Uvedeme důsledky pedagogického ovlivňování volného času. Vzhledem k tomu, že hlavním subjektem této práce jsou žáci základní školy, zaměříme se na charakteristiku školního věku. Dále se zaměříme na jezdeckou turistiku, na její charakteristiku a situaci v České republice. Budeme zkoumat možnosti a podmínky

zavedení jezdecké turistiky na Základní škole Dolní Hbity v rámci zájmového útvaru. Budeme zjišťovat technické zabezpečení, tedy nabídku a podmínky vybrané jezdecké stáje. Finanční náklady spojené s provozem tohoto zájmového útvaru, konkrétně náklady za dopravu a pronájem koní.

V praktické části vyhodnotíme prostřednictvím ankety zájem o tuto zájmovou činnost a finanční možnosti rodičů, jejichž děti by měly zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

2.1 Volný čas

Pojem „čas“ prostupuje celým našim životem. Vztahují se k němu osobní, pracovní a společenské události. My lidé jsme zvyklí vnímat a hodnotit nejen společenské dění, ale také vlastní aktivity, zážitky i svůj život a to téměř vždy ve spojitosti s časem a v určitém časovém horizontu. Bohužel, čím dál více jsme pod neustálým časovým tlakem a stále častěji své konání podřizujeme času. Místo, abychom ovládali svůj čas, čas ovládá nás. (Slepičková, 2005) Nicméně i v tomto tzv. časovém stresu, má stále své pevné místo volný čas, který je nezbytnou součástí života člověka a je nesmírně cenný. „*Volný čas vnímáme jako prostor svobody a seberealizace*“. (Vyhnálková, 2014) Pojem volného času je spojován především se „západní kulturou“, kterou reprezentuje evropský a severoamerický způsob života. Nárůst volného času je spojován s rozvojem hospodářství a technickým pokrokem. Můžeme tedy říci, že volný čas je charakteristický pro naši moderní industriální společnost. (Slepičková, 2005)

Termín volný čas je multidisciplinární pojem a je součástí mnoha vědních disciplín, kterými jsou pedagogika, psychologie, sociologie, medicína apod. Z pohledu pedagogiky je volný čas významný prostor pro další pedagogické a výchovné působení na dítě a na jeho příznivý a žádoucí rozvoj. „*Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností a potřebují citlivé vedení.*“ (Pávková, 2014)

Při vyslovení pojmu volný čas si každý jedinec představí čas odpočinku, čas kdy nic nemusíme nebo čas, kdy můžeme všechno, co chceme. Jde o časový prostor, který můžeme věnovat činnostem, které nás zajímají a které děláme rádi a dobrovolně. Tyto činnosti se mohou týkat odpočinku, rekreaci, zájmové činnosti, vzdělávání, kulturnímu a sportovnímu vyžití. Specifikem využití volného času je jeho dobrovolnost a je jen na každém jedinci, jak se svým volným časem naloží. Průcha, Walterová, Mareš, definují volný čas jako: „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby včetně spánku.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013)

Volný čas představuje specifickou oblast lidského života, přinášející radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, radost, potěšení a pocit štěstí. Poskytuje také

prostor pro sebevyjádření a pro činnosti, které zahrnují prvky tělesné, duševní, sociální, umělecké i duševní. Je to také jeden z nejdůležitějších zdrojů osobnostního, společenského a ekonomického rozvoje a významně přispívá ke kvalitě života. Podporuje také celkové zdraví a pohodu. Nabízí řadu příležitostí, které umožňuje jedincům i skupinám výběr činností a zkušeností, které odpovídají jejich potřebám, zájmům a hodnotám. O volném čase se dnes hovoří také jako o rizikovém faktoru. Jeho množství stoupá, ale to neznamená, že stoupá i kvalita jeho trávení a využívání. Například závislosti různého druhu už i u školních dětí jsou toho důkazem. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2010)

Na volný čas můžeme nahlížet z několika úhlů pohledu. Z hlediska ekonomického je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, ale i to, jakým způsobem se náklady, které byly do zařízení vloženy, alespoň částečně vrátí. Oblast volného času není pouze odvětví pro výchovnou a vzdělávací činnost, ale jedná se o odvětví, které je využíváno komerčně. Z hlediska sociologického a sociálně psychologického je potřeba dávat pozor na to, zda činnosti přispívají k tvorbě mezilidských vztahů, a to, zda tyto vztahy kultivují. Činnosti ve volném čase mohou lidem pomáhat při získávání nových vědomostí, které poté mohou uplatnit při své profesi nebo při rekvalifikaci. Z politického hlediska jde o to, jakým způsobem se stát pomocí svých orgánů zapojuje do odvětví volného času dětí a mládeže. Zdravotně-hygienický pohled se zabývá tím, jak můžeme pomocí volného času podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Pedagogické a psychologické hledisko respektuje věkové a individuální zvláštnosti. (Pávková a kol., 2002)

2.1.1 Vymezení pojmu volný čas

S pojmem volný čas se váže mnoho definic. Volný čas je chápán jako opak doby nutné práce a povinností, jako doba, kdy si můžeme obsah činností svobodně vybrat (Pávková a kol., 2002). Člověk volí činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek a které rozvíjejí jeho schopnosti (Němec, 2002). Pojem zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, společensky prospěšnou činnost. Člověk si volí činnost nezávisle na společenských povinnostech, vykonává ji dobrovolně a činnost mu poskytuje uspokojení (Vážanský, 1995). Je to tedy čas, s nímž individuálně disponujeme a podle svých osobních přání jej užíváme. (Kaplánek, 2012)

„Volný čas (angl. leisure time) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i

nepřacovních povinností. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristická jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“ (Hofbauer, 2004)

Volný čas je dobou, kterou má člověk k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející, jako je odpočinek, zábava, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace, účast na veřejném životě. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008)

2.1.2 Funkce volného času

Volný čas je důležitou součástí života člověka v každém věku jako čas pro odpočinek, regeneraci sil, uvolnění, zábavu, společenské kontakty, seberealizaci v zájmových a jiných činnostech, ve kterých uspokojuje svoje potřeby a zájmy. Volný čas má svůj smysl a plní více funkcí. Mnoho odborníků (Kratochvílová, 2010; Čáp, 1993; Pávková a kol., 2002) charakterizuje jednotlivé funkce volného času do jisté míry nejednotně, avšak sledují jediný cíl, ze kterých vyplývají úlohy zaměřené na kultivaci osobnosti. Proto bychom mohli shrnout, že mezi hlavní funkce volného času patří:

Zdravotně-hygienická funkce

Uplatňuje se v kompenzaci pracovního, studijního zatěžování žáků ve škole, dalších povinností souvisejících se školou a s rodinou. Z psychologického hlediska je důležitá samotná existence volného času, je velmi škodlivé pro duševní a fyzické zdraví, jestliže člověk nemá ve volném čase dostatek možností odpočinku, kompenzace zátěže, povinností, nebo když má dlouhodobě nedostatek volného času. Pro dětský organismus je zvláště důležitý přiměřený rozsah volného času v denním režimu s možností odpočinku, uvolnění, rekreace, ale stejně tak neorganizovaných spontánních aktivit – her, setkání s kamarády, poslouchání hudby, čtení, oddechu podle vlastních představ i „nicnedělání“. Zvláště velký zdravotní význam pro děti má poskytování příležitostí k vydatnému pobytu na čerstvém vzduchu, kterými si kompenzují dlouhé sezení ve škole.

Formativně-výchovná funkce

Vyjadřuje možnosti vlivu na formování osobnosti, jejích potřeb, zájmů, schopností, zvyků, rozvíjení motivace, kreativity, výchovu, mravních vlastností, charakter, pozitivní vztah k hodnotám (včetně vztahu k volnému času) a k hodnotovým orientacím. Základním smyslem je vytvářet vhodné podmínky na seberealizaci a rozvoj

osobnost ve volném čase, v tom je největší společenský a pedagogický význam výchovného ovlivňování volného času.

Vzdělávací funkce

Volný čas představuje relativní dostatek prostoru i pro vzdělávání; představuje příležitost pro získání množství informací ze všech oblastí společenského života, kultury, vědy a techniky, prostřednictvím médií, odborné literatury a účasti na volnočasových aktivitách. Proces vzdělávání můžeme realizovat formou skupinové práce, též individuálně prostřednictvím konzultací, poradenské činnosti, přípravy na soutěže, středoškolskou odbornou činnost aj.

Seberealizační funkce

Umožňuje aktivní přístup k uspokojování a rozvíjení svých potřeb, zájmů, individuálních předpokladů a schopností v zájmových činnostech, v aktivitách podle vlastního výběru a volby. Důležité je uvědomit si, že je možné uspokojovat individuální potřeby a zájmy v rozličných aktivitách – pozitivního i negativního charakteru, ve smysluplných, užitečných činnostech (např. potřebu uznání, být akceptovaný, sběratelské zájmy, zájmy o techniku a jiné), ale také v nevhodném konání, v protisociální činnosti.

Sociální funkce

Znamená vytváření podmínek pro navázání širších vztahů mezi svými vrstevníky i dalších sociálních kontaktů a vztahů ve společnosti, např. při různých akcích, v táborech, na výletech, při hrách, zábavách, soutěžích, besedách, v zájmových kroužcích, ve vytváření možností setkávat se s vrstevníky stejných zájmů. Při těchto aktivitách si osvojují děti společenské normy, učí se respektovat své role i role druhých, rozvíjejí si komunikativní dovednosti, seznamují se s pravidly společenského chování. Při těchto činnostech se získávají zkušenosti a možnosti sociálního učení v přirozených životních situacích, podílejí se tak na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů.

Preventivní funkce

Spočívá v poskytování rozmanitých možností zajímavých nabídek na hodnotné a smysluplné trávení volného času při zájmových i jiných činnostech, při zábavě ve společensky přiměřeném obsahu a formách a možnostech uplatnění pozitivních ambicí,

osobních aspirací, přání, které souvisejí s účinnou ochranou před konzumním způsobem života i trávením volného času, před negativními společenskými jevy (trestnou činností a kriminalitou, záškoláctvím, vandalismem, šikanováním, intolerancí, brutalitou a násilím, drogovými i jinými závislostmi aj.). Vhodné využívání volného času lze uplatnit ve všech rovinách prevence (primární, sekundární i terciární). Umožňuje předcházet nejen sociálně patologickým jevům, které jsou v konečném důsledku namířeny i proti samotné osobnosti – jejímu zdraví, rozvoji, uplatnění se v životě, ale vhodné využívání volného času je neméně důležité i v případě sekundární i terciární prevence

2.1.3 Specifika volného času dětí a mládeže

Volný čas a aktivity ve volném čase dětí mají svá specifika. V dětství se utváří hodnotový systém jedince, který lze považovat za základ utváření životního způsobu, jehož významnou součástí je právě způsob trávení volného času a propojení pracovních, školních a volnočasových aktivit. Obsahová náplň volného času má význam pro celoživotní orientaci člověka. Dle Americké pediatrické akademie je volný čas a volnočasové aktivity stejně tak důležitý jako tradiční vzdělávání. Děti se ve volném čase učí prostřednictvím hry hlavním motorickým a kognitivním schopnostem. Volný čas pro děti není jen zábava, ale tvoří nezbytnou část jejich vývoje. (Hughes, 2016)

Je obecně známo, že děti mají relativně více času než dospělí jedinci. Specifickou zvláštností volného času dětí je to, že nemají dostatek zkušeností, jak s volným časem lze efektivně nakládat a proto je důležité pedagogické ovlivňování. Je vhodné dětem pomoci s orientací v možnostech trávení volného času, nabídnout jim pokud možno co největší škálu zájmových činností, aby každé dítě mělo možnost uplatnit své zájmy, dovednosti či nadání. Tímto způsobem lze předejít nebezpečné nuditosti a s ní spojenému hledání náhražek za hodnotné využívání volného času (členství v negativních vrstevnických skupinách, komerčními televizními programy). Zde by měla nacházet své uplatnění účinná prevence. Na prevenci by se měla podílet nejen rodina, ale celá společnost, která má mít zájem o to, jak mládež tráví volný čas. Právě společnost může poskytnout nejen materiální vybavení, ale i odborné kvalifikované pracovníky. Rodina nemůže uspokojovat potřeby (u dospívajících především) sociálních vztahů s vrstevníky. Mezi základní podmínky pedagogického působení patří nenásilnost, nabídka přitažlivých a pestrých činností, navození příjemného psychického klimatu a možnosti spolurozhodování. (Mohalp, 1992)

Volný čas dětí a mladých lidí oprávněně přitahuje mimořádnou pozornost. Pro ně znamená dlouhodobou perspektivu života a výchovy, způsob i šanci na jejich rozvoj a

seberealizaci. Umožňuje, aby každý příslušník mladé generace poznával, jak ke svému volnému času smysluplně přistupovat dnes i v dospělosti. (Hofbauer, Pávková, 2008)

2.2 Zájmové vzdělávání ve volném čase

Zájmové vzdělávání stejně jako neformální vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a je zde definováno v § 111 jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků. Zájmové vzdělávání jednoznačně napomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené školským zákonem.

Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se však aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent, upevňuje sociální vztahy. (Školský zákon, 2004)

2.2.1 Zájmová činnost

Zájmová činnost je z hlediska pedagogiky volného času jedna z žádoucích forem využívání volného času při výchově a formování osobnosti. Je chápána jako dobrovolná aktivní činnost, která má poskytovat dostatek prostoru pro rozvíjení schopností a dovedností, které děti a mládež zajímají. Úlohou zájmových činností je nabídnout dětem pestrou a přitažlivou nabídku zájmů a jejich kultivaci. (Pávková, 2002)

Aktivita v jednotlivých zájmových činnostech přináší jedinci uspokojení u již existujících potřeb. Při těchto činnostech jedinec nejen prohlubuje své již vrozené schopnosti, ale současně rozvíjí i takové vlohy, které u sebe teprve objevil. Veškeré úsilí spojené se zájmovou aktivitou je doprovázeno snahou zabývat se předměty nebo činnostmi, které jedince naplňují po stránce poznávací, ale i citové. Pávková (2002) tvrdí: „*Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační – vedou osobnost k činnosti (aktivně) a*

vyvolávají pohnutku (motiv) k činnosti zaměřené určitým směrem. Zájmy mají těsnou vazbu na vlohly a schopnosti člověka, které podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti.“

Charakteristikou zájmu je jeho vztah k předmětu nebo činnosti, která je pro jedince nějak významná. Jde o činnosti zaměřené na uspokojování a rozvíjení specifických schopností, nadání a zájmů. Zájmy se diferencují podle obsahu, podle věku a zralosti jedince. Především zájmy u malých dětí nejsou ještě jednoznačné a teprve se vyvíjejí. Je proto důležité nabídnout dětem dostatek rozmanitých činností, aby se mohly jejich schopnosti a vlohly projevit a následně kvalitně rozvíjet. Jak děti fyzicky i psychicky dozrávají, jejich zájmy se diferencují a nabývají na větším významu. (Němec, 2002)

2.2.2 Zájmové vzdělávání ve školském zařízení

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání uskutečňují zájmové vzdělávání, kterým doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí. Mohou tedy v souladu se svým účelem zajišťovat výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby. Zájmové vzdělávání je školským zařízením pro zájmové vzdělávání realizováno podle školního vzdělávacího programu v souladu se zásadami a cíli vzdělávání podle § 2 školského zákona. Mezi školská zařízení pro zájmové vzdělávání zřizovaná obcí patří školní družina, školní klub a středisko volného času. Zájmové vzdělávání bývá poskytováno za úplaty, kterou má ředitel možnost snížit, případně účastníka zájmového vzdělávání od úplaty zcela osvobodit. Pro snížení, příp. osvobození od úplaty za zájmové vzdělávání musí účastník, příp. jeho zákonný zástupce splňovat podmínky stanovené v § 11 odst. 3 nebo 4 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o 51 zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o zájmovém vzdělávání“). Stanovení výše úplaty je vymezeno pro jednotlivá školská zařízení pro zájmové vzdělávání v § 12 a násl. vyhlášky o zájmovém vzdělávání.

2.2.3 Pedagogické působení ve volném čase

Pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže, tedy ovlivňování volného času v rámci zájmové činnosti je žádoucí z výchovných důvodů, děti potřebují vedení a vhodně motivovanou pestrou nabídku činností, z nichž si dobrovolně vyberou. Výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování umožňuje jedinci vhodně využívat volný čas, rozvíjet specifické schopnosti a žádoucí vlastnosti osobnosti. (Němec, 2002)

Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich spontaneitu, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, ale poskytovat i pocit bezpečí a jistoty (Pávková, 2002)

Obsah výchovy ve volném čase bývá rozčleňován do tří oblastí: první je rozvoj osobnosti, druhou rozšiřování kulturního rozvoje a vytvoření prostoru k naplňování přání a tužeb a třetí podporování uvědomělého a systematického zapojování se do společenských činností, veřejného života a ochrany životního prostředí a racionální trávení volného času.

Podle Pávkové (2014) je cílem výchovy ve volném čase naučit jedince hospodařit s volným časem, naučit rekreovat, odpočívat, rozvíjet vlastní zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat a kultivovat své potřeby, naučit se uspořádat si svůj režim dne, aby měli schopnost pracovat s časem a vést zdravý život.

Významným cílem je podle Kratochvílové (2010) regenerace psychických a fyzických sil. Oblast výchovy dětí ve volném čase plní funkci výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální. Funkce výchovně vzdělávací zahrnuje rozvíjení schopností dětí a mládeže, na usměrňování, kultivaci a uspokojování jejich zájmů a potřeb, na formování žádoucích postojů a morálních vlastností. Funkci zdravotní plní instituce především tím, že přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl, zejména střídáním činností různého charakteru. V rámci sociální funkce instituce vyrovnávají rozdíly mezi rodinami, podílejí se na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů. Výchova dětí ve volném čase má výrazný preventivní význam, prevence ve výchově je mnohem účinnější a také levnější než následná náprava a převýchova. Vhodné pedagogické ovlivňování volného času umožňuje předcházet závažným výchovným problémům, jako jsou projevy agresivity, záškoláctví, drogová závislost, gamblerství apod., neschopnost trávit volný čas smysluplným a rozvíjejícím způsobem může vést i ke kriminálnímu jednání mládeže

2.2.4 Vedoucí zájmové činnosti

Významnou roli při zájmové činnosti hraje organizátor, učitel, či vychovatel. Důležité jsou osobnosti kvality, které tento vedoucí má. Základem pro zájmovou činnost je umět děti zaujmout. K tomu, abychom děti zaujali je důležité, vést je k poznání a morálním hodnotám a snažit se je pochopit a podat jim toto poznání zábavnou formou. Je jasné, že mezi dětmi jsou i děti méně úspěšné, problémové. Citlivý a dobrý učitel dokáže

i tyto děti ocenit a najít příležitost k pochvale. Motivace je pro každého z nás, jak pro děti, tak pro dospělé, velmi důležitá. A když máme motivaci, můžeme dosahovat úspěchů. Právě úspěch je důležitý pro zdravý vývoj osobnosti a zdravého sebevědomí. (Pávková, 2002)

Při plánování výchovně-vzdělávacích činností není učitel-vychovatel vázán osnovami. Je však důležité, aby vycházel z věkových zvláštností, z potřeb a zájmů dětí, které vhodně a nenásilně ovlivňuje. Měl by co nejméně poroučet a zakazovat, ale spíš jen doporučovat, usměrňovat a podněcovat. Děti získává přitažlivým obsahem činností a vytvořením podnětného prostředí. Na činnostech se mohou podílet také externisté, rodiče a jiné osoby, které mají o tyto činnosti zájem. Učitel také podněcuje komunikaci a vztahy mezi dětmi. Zároveň by měl dohlížet, aby se děti nebály sdělit své prožitky a přání. Pozorování komunikace a vztahů mezi dětmi, má také diagnostický význam. (Pávková, 2002)

2.3 Charakteristika školního věku

Nástup do školy je považován za velmi důležitý sociální mezník v životě dítěte. Jedním z předpokladů přijatelného zvládnutí role školáka je kromě dosažení určitého věku také školní zralost. Jde především o změnu celkové reaktivity dítěte, zvýšenou odolnost k zátěži a schopnost koncentrace a pozornosti. Významná je i školní připravenost. Dítě by mělo také dosáhnout přijatelné socializační úrovně, mělo by umět přijatelným způsobem komunikovat a respektovat běžné normy chování. Role školáka není výběrová, dítě jí získá automaticky bez ohledu na vlastní přání. Má přesná pravidla a každé dítě tuto roli zpracovává individuálně specifickým způsobem. Je to první významná instituce, do které se dítě dostává. Je velmi mocná, mocnější než rodiče, neboť i oni musí respektovat rozhodnutí školy. Je to také místo důležité pro socializaci dítěte, zde dítě získává nové a často rozdílné zkušenosti, než které získalo v rodině. Školu lze také chápat jako jednu fázi v procesu odpoutávání se závislosti na rodině. Velmi významnou roli pak hraje působení vrstevnických skupin. (Vágnerová, 2000)

2.3.1 Mladší a střední školní věk

Mladší školní věk trvá od nástupu do školy, tj. asi od 6 – 7 let do 8 – 9 let. Charakterizuje ho především velká změna životní situace a různé vývojové změny, které se projevují hlavně vzhledem ke škole. Střední školní věk trvá od 8 – 9 let do 11 – 12 let,

tj. do doby, kdy dítě přechází z prvního stupně základní školy na druhý. Tato fáze je typická nejen změnami sociálními, ale také biologickými. Lze jí považovat za přípravu na dospívání. (Vágnerová, 2000)

Je to životní etapa, ve které se rozhoduje o celé osobnosti, kdy se také budují základy života jedince. Velmi záleží na prostředí a společnosti, v jaké dítě vyrůstá. Dítě si v tomto období začíná budovat své pevné místo ve společnosti prostřednictvím rodiny, školy, obce atd. (Kraus, 2014)

Mladší a střední školní věk sebou nese některé vývojové zvláštnosti, které souvisí s běžným růstem a vývojem dítěte. Změny se dějí v oblasti tělesné a duševní a sociální. Děti ve věku 6 – 11 let výrazně rostou do výšky, prodlužují se jim dolní končetiny, což může vyvolat pocit, že dítě je „samá ruka, samá noha“. Pro tělesný vývoj v tomto věku je také typický rozvoj svalové koordinace a dozrávání nervové soustavy. Dítě má vysokou potřebu pohybu, ze kterého má přirozenou radost. Toho se dá využít v souvislosti s organizováním tělovýchovných aktivit.

Duševní vývoj se odehrává v oblasti rozumové, citové, volní. Dítě podléhá velkému vlivu prostředí, ve kterém se pohybuje, především školnímu vyučování. Postupně se v souvislosti s věkem zvyšuje jeho schopnost udržet pozornost, vnímání je stále cílevědomější, soustavnější a přesnější. Dítě se učí především přes zkušenosti, jeho představy se zpřesňují od konkrétních k obecnějším. Je důležité poskytnout dítěti možnost konkrétního prožitku, který se i z hlediska celkového učení získání a zkušenosti jeví jako nejefektivnější. Rozvoj probíhá i v souvislosti s pamětí. Převažuje paměť mechanická, bezděčné zapamatování a postupně se vyvíjí v zapamatování záměrné a rozvíjí se i logická paměť. Ve výuce i v jakékoli mimoškolní činnosti se dá využít rozšiřování slovní zásoby dítěte. Celkově dítě zvládá komunikaci stále lépe, umí vyprávět příběhy a toho může vychovatel využít při různých hrách a aktivitách.

Z hlediska citového vývoje se dá říci, že u dítěte tohoto věku převládají především kladné city, ale může se objevit strach z trestu a zesměšnění. Dítě již lépe ovládá své city. V počátcích je i vývoj estetického citění, dítě je například schopné v základních rysech vnímat umělecké dílo. Pedagog či vychovatel může v jakýchkoliv činnostech připravovaných pro děti využít jejich přirozené zvědavosti a radosti z poznání, které jsou pro tento věk právě typické. Z morálního hlediska je velice důležité si uvědomit, že většinu mravních zásad dítě přejímá od autority, a je proto velice důležité, aby se mu dostávalo kladného působení a kladných vzorů. Celkově lze období mladšího školního věku z citového hlediska označit za klidné.

V oblasti volního vývoje převládá u dítěte stále ještě impulzivní jednání, ale rozvíjí se již sebeovládání dítěte, dítě se stává stále více samostatným. Opět i zde záleží na autoritě dospělého. Pokud zvládá dospělý udržet dobrý vztah s dítětem, má většinou dítě tendenci přizpůsobit se jeho požadavkům. Motivace má u dítěte tohoto věku konkrétní podobu. Dítě reálně přemýšlí, proč dělá danou činnost, například učí se kvůli dobré známce, nebo aby mohlo jít ven, aby udělalo radost rodičům apod. Ve věku 6 – 11 let dítě získává také nové zkušenosti v sociální oblasti. Jeho mezilidské vztahy jsou bohatší, rozvíjí se nové vazby dítěte k učiteli, k vychovateli a k vrstevníkům. Významnou sociální skupinou je školní třída nebo prostředí školní družiny. Rozvíjí se kamarádské vztahy, dítě si vytváří vazby většinou v rámci chlapecké nebo dívčí skupiny. Tyto se pak vzájemně často škádlí a mohou vznikat vzájemné spory, které lze při kvalitním působení učitele či vychovatele celkem úspěšně řešit. Tím, jak se dítě stává samostatnějším, uvolňuje se částečně také jeho vztah k rodičům a dospělý může být často i překvapen schopností dítěte vyjádřit se kriticky k určité situaci. (Hájek, Hofbauer, Pávková a kol., 2010)

2.3.2 Starší školní věk

Starší školní věk navazuje na střední školní věk a trvá přibližně do 15 let, tj. do ukončení základní školy. Toto období bývá také označováno jako pubescence. Stejně jako mladší a střední školní věk, tak i starší školní věk sebou nese typické zvláštnosti. V oblasti tělesného vývoje jsou typické velké změny v rychlosti růstu a jeho nerovnoměrnosti. Děti mohou v tomto věku působit jistou tělesnou neohrabaností. Období pubescence se také vyznačuje pohlavním dozráváním, změnami v činnosti endokrinních žláz a také dočasným zhoršením nervosvalové koordinace. U dětí se může projevovat vzrůst fyzické výkonnosti na straně jedné, ale také snadná unavitelnost na straně druhé.

Co se týče rozumového vývoje, zpřesňuje se především vnímání času a prostoru. Udržení pozornosti dítěte bývá stálejší a úmyslné. Děti v tomto věku již využívají paměť záměrnou a logickou, která je také již trvalejší a pohotovější. Zdokonaluje se jejich reprodukční a tvůrčí fantazie, objevuje se také denní snění. Děti jsou schopny abstrakce a zobecnění, jsou schopny větší kritičnosti, obohacují si slovní zásobu a dokáží používat slangové výrazy.

V oblasti citové se začínají projevovat city vyšší (například vlastní hodnocení dobra a zla), rozmanitost citů je větší, ale kolísá sebeovládání. V oblasti intelektuální převládá zvědavost, především v zájmových oblastech, dále estetické vnímání. V tomto

období se také projevuje střídání nálad, sentimentalita, afekty a kolísání sebevědomí. Velké kvalitativní změny se projevují v oblasti volní, a to ve větší uvědomělosti, rozhodnosti, cílevědomosti, sebeovládání či vytrvalosti při překonávání překážek. Kritičnost k dospělým, k autoritám, tendence ke sdružování s vrstevníky a vrstevnickými skupinami, změny ve vztahu mezi dívkami a chlapci, erotika, první lásky a přátelství – to jsou typické znaky změn v sociálním vývoji tohoto období. (Vágnerová, 2000)

2.4 Děti, mládež a příroda

Počáteční období života předurčuje do značné míry rozvoj psychických a fyzických předpokladů i sociálních postojů dětí a je klíčové pro tvoření jejich osobnosti. Navazování vztahu k přírodě začíná již v útlém věku dítěte. Tento vztah není neměnný. V průběhu vývojových etap jedince se mění a vyvíjí vztah k přírodě. (Kupková, 2008)

Člověk se nerodí plně zformovaný, proto je příroda (vedle rodiny a kultury) důležitým dědičně fixovaným konstitutivním činitelem lidské osobnosti. Příroda a kultura mohou společně člověku poskytnout zázemí a celoživotní orientaci – nehotovost, otevřenost či plasticitu vůči světu, která dítěti, ale i dospívajícímu člověku umožňuje, aby se rozvíjel kontaktem s okolím, aby se dokázal adaptovat na dané podmínky života, do nich se včleňuje. Osobnost mladého jedince formuje nejenom rodina, škola a společnost, ale i okolní prostředí, zejména prostředí přírodní, krajina, která je nezastupitelným formotvorným činitelem lidské osobnosti (Šmajš, 2011). Pokud má dítě možnost častého a přímého pobytu v přírodě, lépe chápe vazby, na kterých je fungování přírody založeno. Získávání těchto zkušeností je z počátku opatrné. Děti experimentují a zkoumají. Postoje odborníků se rozcházejí v názoru, zda je potřeba tomuto experimentování dítěte naučit, nebo jestli stačí tuto schopnost u dítěte rozvíjet. Část odborníků zastává názor, že je tato schopnost u dětí malá nebo žádná. Důležité je dát dítěti prostor k vidění, naslouchání, čichání a dotýkání se objektů v přírodě, také je dobré nechat dítě řešit problémy a hledat odpovědi na své otázky. Objevení odpovědi, je pro dítě fascinující a uspokojující pocit, a navíc tímto způsobem získává hodnotové zkušenosti (Strejčková, 1998).

Například Brierley (2000) uvádí, že úplně malé děti nelze učit slovy, protože jim nerozumí. Je potřeba jim poskytnout poznávání věcí přímým pozorováním a pokusem tzv. explorativní hrou, ve které je dítě v roli badatele.

Podle psychologických výzkumů se děti, které tráví více času v přírodním

prostředí, dokáží lépe koncentrovat na práci, kontrolovat své impulsivní chování, čímž dochází k potlačení agresivního chování a rozvoji tvůrčích dovedností. Děti trávící většinu volného času se svými vrstevníky nebo sourozenci lépe rozvíjejí sociální vztahy. Hra na počítači nedokáže nahradit kontakt s ostatními dětmi. Nedostatek sociálních vazeb brzdí rozvoj řeči a komunikačních schopností, proto také přibývá děti s logopedickými vadami (Kupková, 2008).

V posledních letech přibývá dětí, které trpí specifickými vývojovými poruchami učení a chování. Zatímco v roce 1990 sedělo ve školních lavicích 2,5 % dětí s úlevami kvůli potížím se čtením a psaním, v roce 2005 jich bylo 6,5 % (Blažková, 2006). Přírodní prvky mají důležitý význam pro základy her. Dále bylo zjištěno, že přírodně zaměřený prožitek poskytuje pomoc pro rozpoznávání vlastního postavení ve světě a přírodní prožitek podporuje vzájemné společenské působení. Intenzivní vztah k přírodě podněcuje rozvoj kreativity. Konkrétní zkušenosti s přírodou jsou nutné k získání emocionálního vztahu k přírodě. Příroda dává dítěti prostor k mobilitě, uspokojuje potřebu bezpečnosti a dobrodružství. Pozitivní zkušenosti s přírodou v dětství a mládí mají příznivý vliv na vědění, zájmy a emocionální sounáležitost s přírodou. Pokud dítě bude znát přírodu, stane se součástí jeho životního prostoru, což je pro vývoj dítěte důležité. To vše se stane pevným základem pro environmentální jednání a chování v životě dospělého člověka a může přejít k ochraně přírody (Kapuciánová, 2010).

Vztah člověka k přírodě a životnímu prostředí je formován od nejútlejšího věku. Jak uvádí Krajhanzl (2012): *„Každé období dětství, od počátku života až po mladé lidi na hranici dospělosti, má své jedinečné příležitosti pro rozvoj vztahu k přírodě – příležitosti, kdy můžeme děti pedagogicky doprovázet ruku v ruce s jejich přirozeným vývojem, kdy je možné oslovit jejich aktuální potřeby, nadchnout je a umožnit jim naučit se spoustu užitečných věcí.“*

2.4.1 Člověk a příroda

V počátcích lidské existence a ještě dlouho poté byl člověk na přírodě zcela závislý. Nejprve byla jediným zdrojem energie jeho vlastní síla, se kterou si musel vystačit při hledání potravy, lovu či stavbě jednoduchých příbytků vytvořených z přírodního materiálu. Později začal využívat půdu k pastvě domestikovaných zvířat a k pěstování plodin. Po tomto tzv. lovecko-sběračském období nastalo tzv. zemědělsko-pastevecké období, v němž člověk zapříčinil často nevratné trvalejší změny. Tehdy již člověk zasáhl do rozšíření a do genetické výbavy některých druhů organismů.

Odstraňoval některé druhy nevhodné pro pěstování, okopával a orál půdu, začal s jejím odvodňováním a zavlažováním. Šlechtěním a domestikací byly v této době vytvořeny nové druhy, které by přirozenou cestou nevznikly. Pastva, sdružování lidských sídel a růst populace měly za následek první vážné změny prostředí. (Braníš, 2004)

2.4.2 Vztah dnešních dětí a mládeže k přírodě

Stále se mluví o tom, že ve vztahu dětí k přírodě proběhly v posledních letech velké změny a to ne zrovna v pozitivním směru. Řada psychologů i pedagogů poukazuje na to, že tento stav je až alarmující. Odcizení dětí od přírody je dáno především vlivem velké nabídky virtuálních světů a častým uspěchaným životem ve městech. (Zelený svět, 2009).

Přibývá případů, kdy se setkáváme s dětmi, které se bojí, štítí a vyjadřují nepohodlí při přímém kontaktu s přírodou. Odmítají sednout si do trávy, dotknout se různých živočichů, stromů či rostlin, nikdy by nezkusily brodit se bosa trávou, potokem, nebo přespat v lese. Nejedná se pouze o děti, které nejeví o přírodu žádný zájem. Tyto pocity mohou zažívat i děti, které si rády čtou nebo listují v encyklopediích o přírodě, nebo se zajímají o přírodní filmové dokumenty.

Podle českých i zahraničních výzkumů souvisejí tyto strachy či pohodlnost dětí s určitou mírou zkušeností s pobytem v přírodě. Děti, které zažily nebo pravidelně zažívají pobyt v přírodě za deště, spaní pod širákem nebo prodírání se houštinami a keři, se nebojí a prožívají jisté nepohodlí méně, než děti, které s přírodou takové zkušenosti nemají. Obavy z přírody však mohou narůstat také s rostoucím věkem dítěte. Zatímco děti předškolního věku nemusejí mít problém osahat si žábu či brouka, děti na základní škole už mohou pociťovat větší štítlivost nebo strach. Na vině mohou být různé situace z filmů, zveličené příběhy či zážitky ostatních, do kterých se dítě nikdy nedostalo a nikdo dítěti tyto situace neuvede na pravou míru, nepopovídá si s ním o těchto situacích. Každá osobnost má však jiné předpoklady pro strach i pohodlí. Pro rozvoj vztahu k přírodě je proto důležité vnímat a respektovat tyto vlastnosti a předpoklady a nastavovat organismu takovou zátěž, která je pro něj přijatelná. (Valkounová, 2014)

Plně souhlasím s tvrzením, že *„člověk má přírodu poznávat nejen proto, aby mohl s přírodními procesy manipulovat, ale zejména proto, aby jí porozuměl, aby věděl, proč do jejího systému náleží, aby dokázal obdivovat její krásu a bohatství.“* (Horká, 2005)

2.4.3 Kontakt s přírodou v jednotlivých obdobích dětského vývoje

V prvních letech života se dítě učí především základním tělesným úkonům a vnímá pouze své nejbližší okolí, které tvoří jeho matka, rodiče, rodinní příslušníci a přátelé, hračky, pokoj, byt a venkovní prostředí. V tomto období se většinou objevuje první přímý kontakt se zvířaty, který se často projevuje pozorováním, mazlením se a následnou kresbou. Později dítě napodobuje jednání i chování lidí kolem sebe a zjišťuje, co si smí či nesmí k určitým subjektům a objektům dovolit. Během raného dětství se začínají utvářet hodnoty a postoje jedince ke světu, na což má největší vliv výchova rodičů.

Předškolák už dokáže spoustu věcí. Chodí, běhá, leze, skáče, sám se nají i oblékne, mluví v delších a složitějších větách, začíná si hrát společně s ostatními dětmi apod. Své pohybové dovednosti zdokonaluje zejména hrami. V tomto věku dětem nechybí fantazie ani spontánnost a vůči pozorované přírodě jsou bez předsudků. Proto jim nedělá problém brodit se potokem, skákat do kaluží nebo je přeskakovat, chodit po kamenech, lézt na stromy, prodírat se křovím, běhat bosýma nohama po trávě či dotýkat se různých živočichů. Tyto smyslové zážitky v přírodě rozvíjejí jejich osobnost i vztah k přírodě. Musíme jim však k tomu dát příležitost.

Velkou změnou v životě dítěte je nástup do školy. Rychle se rozvíjí jeho vědomosti, schopnosti a dovednosti, zlepšuje se hrubá i jemná motorika, učí se samostatnosti, kázní, morálce a základním společenským pravidlům. Významnou roli v životě školáka hrají kromě rodičů také pan učitel či paní učitelka, spolužáci a ostatní kamarádi. (Krajhanzl, 2012)

Podle některých autorů má výchovné působení na 1. stupni základní školy nezastupitelnou úlohu při utváření vztahu dítěte k životnímu prostředí. Horká (1993) uvádí: *„I když na 1. stupni základní školy se vytváří především elementární základ všeobecného vzdělání s důrazem na osvojení trivia, lze při získávání primárního uceleného obrazu světa vést žáky k tomu, aby se orientovali ve světě přírody a kultury, dokázali žít s druhými lidmi a stali se dobrými hospodáři v nejširším smyslu, kteří budou citlivě a s porozuměním přetvářet sebe sama i životní prostředí.“*

Pro děti mladšího školního věku je charakteristická spontánnost, zájem, zvědavost, fantazie, tvořivost a zvýšená citlivost k přírodě. Souhlasím s názorem Horké (1993), že právě děti mohou být v procesu pěstování „proekologického“ chování příkladem. *„Jim jde o zachování života, nejen vlastního, ale všech živých organismů; nejsou zatíženy určitými životními návyky, nemají vypěstovány obranné mechanismy dospělých, např.*

schopnost bagatelizovat problém, pro vše hledat „racionální“ zdůvodnění nebo metodu úniku, přenášet problém na jiné až po paradoxní či agresivní jednání. To vše si dospělí vytvářejí jen proto, aby nemuseli měnit svůj životní styl, svůj život v komfortu, své pohodlí podle hesla „žít a užít si“ či „mít je víc než být“.

V dnešní době bohužel existuje spousta zábran, jež omezují trávení volného času v přírodě. Mnoho dětí je časově zaneprázdněných (dopoledne jsou ve škole, odpoledne v zájmových kroužcích nebo se připravují do školy na další den) či tráví nepřiměřeně dlouhý čas u počítačů a televizí. Ve městech ubývá přírodních zákoutí, kam by rodiče byli ochotni své děti poslat. Značným problémem je také zvyšující se kriminalita, kvůli které se rodiče bojí pouštět své děti ven.

U většiny dětí, které nejsou zvyklé hrát si v přírodním prostředí, bude v dalších letech bariér pro kontakt s přírodou přibývat. Jako prevence mohou sloužit školy v přírodě, ekologické výukové programy, skauting, turistické oddíly, rodinné výlety, prázdniny na venkově i letní tábory.

Děti staršího školního věku jsou vystaveny procesům dospívání, které zahrnují hormonální změny, změnu tělesné struktury i psychiky. Puberta je provázena kolísajícím sebevědomím, podrážděností, častými výkyvy nálad, bouřením se proti autoritám a také navazováním nových kontaktů.

Během puberty se zpravidla snižuje zájem o přírodu, protože veškerá pozornost dospívajících je ve velké míře soustředěna na mezilidské vztahy a vlastní osobu (své pocity, myšlenky, vzhled). Na druhou stranu roste zájem o ochranu životního prostředí. Děti si uvědomují závažnost různých ekologických problémů a dokážou přijmout odpovědnost za environmentální dopady svého vlastního chování a jednání.

Souhrnně lze říci, že vztah dítěte k přírodě a životnímu prostředí se rozvíjí ať už ve větší či menší míře ve všech jeho vývojových obdobích. K budování úcty k životu a pozitivního vztahu k přírodě musí mít dítě možnost vnímat svět všemi smysly, pozorovat, hledat a objevovat tajemství i krásy naší planety. Jelikož tráví děti většinu svého času ve škole nebo v rodinném kruhu, klíčovou úlohu v podporování jejich přímého kontaktu s přírodou zastávají učitelé a rodiče.

O trávení volného času dětí v přírodě nás informují americké, britské a mezinárodní studie, české nejsou prozatím k dispozici. Bylo zjištěno, že průměrné americké dítě tráví spontánní hrou někde venku, ať už na ulici, v parku nebo v přírodě, zhruba půl hodiny týdně. Americká akademie pediatrií přitom upozorňuje, že děti potřebují pro svůj zdravý vývoj být na čerstvém vzduchu alespoň jednu hodinu denně. Z

toho vyplývá, že průměrné dítě v USA je venku 7 % z množství času, který pro své zdraví potřebuje. (www.ekolist.cz, 2013)

Podle Klonfarové (Kol. autorů, 2005) se na odcizování dětí přírodnímu prostředí podílí mnoho faktorů, mezi které patří např. „*postupující zástavba, „likvidační“ využívání dosud zelených ploch, bezpečnostní situace ve městě, životní styl rodičů, interiérové zaměření škol, stále se zpřísnující hygienické předpisy, zbytečně striktní zákazy návštěv přírodně hodnotných území*“.

2.4.4 Utváření vztahu k přírodě pomocí turistiky

„Nestačí jen jít, nestačí jen pohyb, dýchání, pobyt na vzduchu, v sluneční lázni, v proudu vzduchu, ve vůni lesa. Nutno se též dívat, naslouchat, pozorovat, zkoumat. A tu otevírá se nám úžasné široké pole činnosti, při které se sblížíme s přírodou, nalezneme smysl a řád života, naučíme se znát krásu, milovat dobro, vyznávati pravdu. Příroda je kniha života nevystihlé krásy, kniha nejvzácnější, plná ladu, smíru, hlasatelka pravdy, dárkyně štěstí. Musíme ji však poznat a pochopit.“ (Zapletal, 2003)

Kontakt s přírodou může mít různou kvalitu a může být naplňován různými formami. Nejvíce se setkáváme s formou fyzického kontaktu (Kellert, 2002), který může být zprostředkováván řadou různých aktivit. Nejčastěji se jedná o turistiku.

Podle Neumana et al., (2000) je turistika v českém pojetí chápána, jako komplex činností spojených s aktivním pohybem (cestováním) a pobytem v přírodě, který vyžaduje řadu odborných znalostí a dovedností.

Louka a kol. (2010) uvádí, že turistika může být definována, jako soubor činností, který využívá aktivního pohybu a pobytu v přírodě k poznávání historických, přírodních, společenských památek i zajímavostí. Za cíl turistiky je pak pokládán celkový rozvoj osobnosti s využitím tělesných cvičení ve spolupráci s kulturně-poznávací činností.

Turistika je faktorem tělesné a duševní hygieny, zdravotní prevence i prostředkem výchovy (Vyškovský, 1997). V souladu s aktivním pohybem člověka je turistika a aktivní forma cestovního ruchu charakteristická pohybovou složkou a uplatňuje se ve volném čase. Z důvodu primárního cíle – duševní hygieny, poznávání a zvládnutí dovedností – je umístěna do člověku blízkého přírodního prostředí. To nabízí nejen množství podnětů k zážitkům, ale i potencionální nebezpečí, které souvisí s proměnlivostí přírodního prostředí, ve kterém se turistika provozuje.

Dělení turistiky

Turistiku rozdělujeme především podle zvoleného dopravního prostředku a podle cíle, či záměru výpravy. Nejvýznamnějšími odvětvími turistiky v ČR jsou: pěší turistika, vysokohorská turistika, cykloturistika, vodní turistika, lyžařská turistika, speleoturistika, mototuristika, turistika zdravotně postižených a jezdecká turistika. Každý z těchto druhů turistiky vyžaduje určité odborně technické znalosti. Některé druhy mohou být dokonce, bez dostatečných dovedností a kvalifikace, životu nebezpečné. (Neuman et al, 2000)

2.5 Jezdecká turistika

Člověk a kůň. Po celá staletí jdou společně. Kůň měl využití v dopravě, zemědělské a lesní výrobě i ve válečných konfliktech. V dnešní době tento vztah prochází velkými změnami. Místo pracovního využití začínáme tato zvířata více zapojovat do našeho volnočasového programu, a kůň se tak stává naším společníkem a partnerem při toulkách přírodou. Avšak jak uvádí Hollý (2003): „*Za krásy pohledu na svět z koňského sedla se platí úsilím a prací. Čeho však člověk dosáhne bez této „platby“, obvykle za moc nestojí. Spolupráce s inteligentním a příježděným koněm, který je náš momentální dopravní prostředek, patří k vrcholným zážitkům.*“

Tak vzniklo nové odvětví turistiky – hipoturistika. Ta v sobě kombinuje pobyt v přírodě s jízdou na koni. Stále více lidí touží poznávat krásy naší vlasti a i celého světa z koňského hřbetu. Jejím velkým pozitivním rysem je, že ji mohou provozovat všechny věkové kategorie, navíc je vhodná také pro tělesně a duševně handicapované jedince. Vytvoření blízkého vztahu člověka s koněm působí pozitivně na naši duševní rovnováhu.

Jezdecká turistika patří k měkké turistice. To znamená, že se snaží skloubit potřeby turistů s ustálenými zvyklostmi a způsobem života místních obyvatel a zároveň neníčit přírodu. (Machů, 2015)

2.5.1 Charakteristika jezdecké turistiky

Podle Bořánka (2005) se jezdecká turistika liší od jiného pohybu v přírodě tím, že uspokojuje zvědavost člověka a tiší jeho hlad po poznání. Za turistiku tedy nelze považovat například vytrvalostní soutěž, i když nesporně vede krásnou krajinou, protože jezdec místo krajiny sleduje hodinky. Proto ji odlišujeme i terminologicky. Pojetí stejné trasy v přírodě může být túrou, distanční jízdou nebo distančním dostihem. K základním formám jezdecké turistiky tedy řadíme ty, kde je dostatek času na to, aby jezdec mimo

vytrvalostního zatížení organismu a sportovně-technické stránky pohybu v přírodě dokázal i vnímat okolí. K pomocným formám jezdecké turistiky počítáme ty, které preferují stránku pohybovou nebo technickou před poznávací.

Jezdeckou turistiku neboli hipoturistiku můžeme provozovat v rámci agroturistiky. „*Agroturistika je forma podnikání na fungující zemědělské farmě či ranči, zaměřená na zabavení návštěvníků, s cílem přinášet zemědělcům dodatečný příjem. Agroturistickým aktivitám provozovaným na ekologických farmách se říká eko-agro-turistika.*“ Jedná se o takový produkt cestovního ruchu, jehož hlavním cílem je ohleduplnost k přírodnímu prostředí. Mezi vedlejší přínosy agroturistiky řadíme rozvoj podnikání na venkově a pracovní příležitost pro pracovníky, kteří po restrukturalizaci odvětví zemědělství přišli o práci. Hlavním impulsem pro rozvoj agroturistiky je nárůst zájmu turistů o pobyt v přírodě a o možnost vyzkoušet si hospodaření přímo na zemědělských farmách a s tím související aktivity. Mezi tyto aktivity patří např. venkovní vyžití, kdy turisté mohou poznávat okolní přírodu, rybařit, lovit či jezdit na koni. Součástí jsou často také vzdělávací aktivity zahrnující naučné stezky na farmě, kurzy vaření, pěstování či jiných typicky zemědělských činností. K životu na venkově patří i návštěva kulturních událostí jako např. vinobraní, dožínky, hodových slavností či kulinářských festivalů. Všechny uvedené aktivity mají za cíl vzbudit v návštěvnících zájem o venkovský život a prostředí venkovské krajiny. (Václavík, 2008)

2.5.2 Formy jezdecké turistiky

Hollý (2003) také uvádí podrobnější popis jednotlivých forem jezdecké turistiky:

A. Základní formy jezdecké turistiky:

Vycházky na koni jsou základem jezdecké turistiky. Pod tímto pojmem rozumíme ježdění v terénu, trvající 1 – 4 hodiny, při kterém se překoná vzdálenost 7 – 30 km a které má svou složku pohybovou, technickou a poznávací. Na vycházce získávají jezdci větší jistotu v sedle, učí se pravidlům jízdy v terénu a pro většinu jízdářských koní je to výborná rehabilitace. Koně totiž získávají na chodivosti a upevní se jim šlachový aparát, především hrudních končetin. Na vycházky se nevyžaduje žádná speciální výstroj koně. Pokud je v plánu přestávka, pak snad jediné ohlávka a vazák.

Výlety a túry na koni jsou cesty v přírodě trvající zpravidla celý den, při kterých se překoná od 30 do 70 km, a mají zpravidla všechny obsahové složky. Výstroj a výzbroj koní a jezdců musí být doplněna lékárníčkou, pláštěnkou, stájovou ohlávku a vazákem.

Putování na koni. O putování hovoříme, když se spojí několik celodenních túr do jednoho celku. Putování může být organizované hvězdicově nebo řetězově. Organizačně je náročnější řetězové putování, vyžaduje totiž převezení potřebného vybavení do cílů jednotlivých etap. Pokud to není možné, musí jej jezdci vzít s sebou. Tehdy je třeba rozhodnout, zda s sebou vzít nákladního koně, či naložit koně pod jezdci. U hvězdicového putování tyto starosti odpadají, protože je celé vázané na jedno středisko, kde jsou stáje i celý tábor, a ze kterého se vyjíždí na túry do okolí. V obou případech se jedná o náročné formy turistiky. K základním formám turistiky se dále řadí i její výkonnostní formy – zápočtové cesty a výkonnostní odznaky.

B. Pomocné formy jezdecké turistiky:

Patří sem hlavně **distanční sport** – vytrvalostní ježdění (endurance). Dále pak **orientační závody** na koni, které zatím u nás nemají tradici.

K pomocným formám jezdecké turistiky se počítají i **jezdecké hry**, postavené na bázi westernových soutěží, zvané táž gymkhana.

V Pravidlech České jezdecké federace (2013) je vytrvalostní jízda charakterizována jako soutěž prověřující rychlost a vytrvalecké schopnosti koně. Tato soutěž se skládá z určitého počtu etap. Na konci každé etapy (její délka nesmí přesáhnout 40 km) jsou stanoveny povinné přestávky pro provedení veterinární prohlídky. Jednotlivé etapy mohou být rozděleny do jednoho nebo více dní.

2.5.3 Jezdecká turistika v České republice

Turistika na koni se v České republice začala organizovaně rozvíjet po roce 2003, kdy v Jihočeském kraji vzniklo díky projektům pod názvem Turistika na koni základní know-how pro organizátory systémů jezdeckých stanic a stezek, které následně využily i další kraje. Nyní je v České republice již několik tisíc kilometrů značených jezdeckých stezek a funguje zde síť stovek stanic pro přenocování koní a jezdců. Na celostátní úrovni aktivity a metodiku v oblasti turistiky na koni koordinuje Sekce turistiky na koni Klubu českých turistů. Hlavními organizátory a garanty projektů jsou v jednotlivých krajích různá občanská sdružení. (Andrlová, 2008)

Od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se pracuje na vytváření podmínek pro rozvoj hipoturistiky. Základní myšlenkou projektu je využití přírodního prostředí k této formě turistiky za předpokladu zachování kvality, rozmanitosti a krásy tohoto prostředí. Jezdecká turistika může přinášet i pozitivní ekonomické výsledky, což

je obrovským přínosem pro každý region. (Hlobilová, 2010)

V roce 2005 vznikl specializovaný odbor Klubu českých turistů - Turistika na koni. Vítáni jsou všichni příznivci jezdecké turistiky z celé republiky a především takoví, v jejichž okolí zatím nepůsobí žádné specializované sdružení, ale kteří by chtěli využívat členských výhod Klubu českých turistů. Kromě slev na ubytování a ustájení či společných akcí je to především možnost podílet se na tvorbě a realizaci projektů. Projekty odboru Klubu českých turistů - Turistika na koni se věnují kromě vytváření systému stanic a stezek také budování úvazišť u stanic a na stezkách, otázkám vzdělávání jezdecké veřejnosti (školení o dopravě koní, veterinární péči, zdravotědě), pořádání studijních cest a exkurzí (návštěvy stanic v zahraničí, cesty na výstavy a veletrhy v České republice i v zahraničí), vybavování stanic mobilními boxy pro koně hostů, vydávání map a propagaci stanic a turistiky na koni obecně jak mezi profesionály v cestovním ruchu, tak mezi širokou veřejností.

Další důležitou činností odboru Klubu českých turistů - Turistika na koni je rozvoj zahraniční spolupráce, a to v oblasti vzájemné výměny zkušeností, při společném organizování akcí či společné realizaci projektů podporovaných Evropskou unií, při vzájemné účasti na akcích s koňmi a při propojování jezdeckých stezek přes státní hranice. (Andrlová, 2008)

2.5.4 Turistika na koni v zahraničí

Pohlédneme-li za hranice naší země, zjistíme, že ve všech vyspělých regionech Evropy je síť jezdeckých tras součástí aktivní turistické infrastruktury. Proto jsou zde uvedeny informace z členských zemí, a to jak z okolních regionů v Rakousku, tak z míst, kde má hipoturistika dlouhou tradici, kde je systém stezek propracovaný, doprovázený vydáváním instruktážních a propagačních materiálů a kde je tato problematika sladěna s potřebami ochrany přírody i jinými rekreačními aktivitami (Andrlová, 2008).

Zkušenosti ze zahraničí uvádí ve své publikaci Andrlová (2008):

Rakousko

V Rakousku platí velice přísná pravidla pro pohyb koní v terénu, kvůli kterým je vytváření systému značených stezek v podstatě nutností. Značky ve formě čtvercových hliníkových tabulek s emblémem koňské hlavičky jsou instalovány na sloupcích a doplněny stejnými tabulkami s údaji o směru a vzdálenosti. Pohyb po stezkách je pro

jezdce v některých místech (nikoliv na místech, která jsou popsána v této knize) zpoplatněn a výtěžek je používán na údržbu stezek a značení.

Německo

V Německu jsou pravidla pro pohyb v terénu podobná pravidlům, která známe od nás. Značené stezky jsou vodítkem, pomůckou pro orientaci, nikoli nutností. Většina informací a map je již zpracovaná v elektronické podobě.

Francie, Itálie

Ve Francii a v Itálii nejsou aktivity v oblasti turistiky na koni organizovány centrálně, ale liší sedle jednotlivých oblastí, v některých je možno využívat i systému značených stezek.

USA

Ve Spojených státech amerických má jezdecká turistika dlouhou tradici, existuje řada jednotných předpisů, především v oblasti bezpečnosti jezdců a v oblasti ochrany přírody. Kůň v USA nikdy nepřestal být běžným dopravním prostředkem a u jezdeckých stezek nejde tedy o problém zavádění řečeno nového, jako je tomu v Evropě.

Austrálie

Ze zkušeností z Austrálie je nejzajímavější rozsáhlá vzdělávací a osvětová činnost fungující ve spojení s jezdeckou turistikou. Je vydávána řada instruktážních materiálů, a to často v praktické zmenšené a trvanlivé formě pro využití v sedle (pravidla chování na stezce, pravidla chování v přírodě).

2.5.5 Výběr koně pro jezdeckou turistiku

Dříve byl kůň potřebný nejen v dopravě a v zemědělství, ale také ve válkách, a tak na něj byly kladeny odlišné nároky, než je tomu nyní. Dnes se stává kůň nenahraditelným společníkem pro trávení volného času a nachází uplatnění i ve sportu. Relaxaci i sportovní vyžití ve vhodné formě spojuje hipoturistika (Gordon Watson, 2003).

Výběr koně při jezdecké turistice hraje hlavní roli. Mezi nejvýznamnější faktor patří charakterové vlastnosti a temperament koně. Kůň by měl být klidný a vyrovnaný, neměl by být lekavý, kopavý a kousavý. V jezdecké turistice jezdí koně s různými jezdcí,

kteří mají rozdílné jezdecké názory. Proto by měl být kůň vytrvalý, odolný a schopen se rychle regenerovat (Flade a kol., 1990).

Dle Duška a kol. (1999) bychom z obecného pohledu měli vybírat mladého, zdravého a dobře odchovaného koně. Pokud má kůň základní výcvik, posoudíme jeho práci pod sedlem, přičemž se podíváme, jak se chová při uzdění a sedlání. Důležité je všimnout si i chování koně při zvedání nohou. Na jízdárně věnujeme pozornost pohybu koně, pravidelnosti chodů a stupni výcviku.

Tauferová (2002) konstatuje, že o málokterém hostovi turistické jízdárny můžeme říci, že je skutečně dobrý jezdec. Tyto jízdárny navštěvují většinou lidé, kteří mají rádi koně, mají touhu si vyzkoušet ničím nenahraditelný pocit sedět v sedle, avšak mají málo možností se pravidelně zdokonalovat. Z této zkušenosti by měl vycházet i výběr koně, který by měl být maximálně odpovědný. Není podstatné, jaké plemeno si v agroturistice zvolíte. Avšak co se týče exteriéru, vybírejte koně menšího vzrůstu. Ideální výška je mezi 150 – 160 cm pro osoby s průměrnou výškou a váhou. Čím je kůň menší, tím je lépe ovladatelný. Nehledě na to, jaké problémy mají obvykle začínající jezdci s nasedáním. Velmi důležité rovněž je, jak je kůň mohutný. Hleďte širokého, dobře osvaleného koně. Čím je kůň mohutnější, tím lépe bude snášet každodenní několikahodinovou nebo i celodenní práci pod sedlem. Důležité také je, aby měl silné kosti a klouby bez defektů. Jakákoli vada pohybového aparátu by mohla velmi nepříznivě narušit vaše plány. Kandidát do turistické jízdárny musí mít naprosto zdravá kopyta! Jestliže má kůň problémy s kopyty, nepomohou mu ani silné kosti ani sebelepší osvalení. To, na co musíte při vašem výběru brát největší zřetel, je povaha a stupeň příježděnosti. Co se týče povahy, pro účely agroturistiky je nezbytné, aby byl kůň psychicky vyrovnaný, nebyl labilní. Je dobré mít koně, který nemá strach z cizích lidí, neprchá před dětmi, neuhýbá před dotyky, neděsí ho hluk. Zásadně se vyhněte koni, který nemá vybudovaný respekt vůči člověku, je nepřátelský, náladový, kope, kouše, vyhazuje. Vždy mějte na paměti, že jakákoli negativní povahová vlastnost představuje problémy. Ideální kůň do agroturistické stáje je spíše pomalejší a rozvážnější, nikoli však kůň líný. Nevhodný je rovněž nadměrně živý kůň, proto pozor na dostihové koně - takový kůň může být šikovný a spolehlivý, ale občas se v něm může probudit jeho dostihová minulost a tím mohou vznikat velké problémy. Míru příježděnosti koně můžeme definovat jako stupeň žádaných dovedností. Míra příježděnosti je u různých koní různá. Ve většině případů je závislá na kvalitě trenéra. Kůň pro agroturistiku musí být dokonale příježděný, musí umět reagovat na jakékoli pomůcky (hlasem, holení, sedem atd.), a to působící nezávisle na sobě. Což znamená, že

pokud host řekne koni “jdi”, kůň se bez výhrad dá do kroku. Pokud mu dá pomůcku holení - tak opět, dá se do kroku. Naopak, když řekne “hou”, kůň se zastaví, aniž by jezdec musel vynaložit další úsilí. Naskýtá se otázka, jak starý by měl být kůň pro agroturistiku. I v tomto případě na věku příliš nezáleží. Není důležitý věk, ale kvalita příježděnosti. Mladý kůň může být daleko lépe příježděný než starší. Nicméně, starší kůň bývá obvykle zkušenější a hned tak se nenechá vyvést z rovnováhy. Zapamatujte si, že i v případě koupě dokonale příježděného koně vás s ním čeká každodenní práce. Každý host chce, aby kůň pracoval, jak si přeje sám. A každý host dělá chyby. Je tedy třeba neustále koně opravovat, aby byl zcela spolehlivý i další den pro další hosty.

Hollý (2003) uvádí, že při výběru koně je třeba zohlednit především jeho povahu. Kůň pro turistické ježdění musí mít klidný a vyrovnaný charakter. Nemá být lekavý, kopavý a kousavý. Je jediné dobře, když se snese s jinými koňmi.

Pro jezdeckou turistiku je charakteristický pobyt v přírodě. Proto by měl být kůň otužilý, se zdravýma nohama a pevnými kopyty. Měl by být také dobře krmitelný a nenáročný na stravu. Pro domácí držení koní na turistiku se nedoporučují koně ušlechtilých plemen, neboť vyžadují větší péči. Není ani dobře pokud jde o koně příliš velkého rámce. V turistice se na koně neustále nasedá a sesedá, proto je vhodnější kůň menšího plemene.

Co se týká pohlaví, nejlepší na turistiku je valach. Klisna již méně, kvůli obdobím březosti a kojení, kdy se nedá a nemá příliš používat, a hřebce nelze doporučit vůbec. Nejvhodnější jsou tedy valaši primitivních plemen – huculové, různí pony (islandští, fjordští) a haflingové. Z plemen ušlechtilých jsou velmi dobří koně arabští. Všechna tato plemena vynikají nenáročností, tvrdostí, většinou je není třeba podkovávat a dobře se adaptují i na horší podmínky.

2.5.6 Jezdecké stezky v České republice

Burešová (2006) uvádí, že agroturistika, jedna z možností měkké turistiky, je v současné době vnímána jako šetrný způsob využívání krajiny, a postupně se tak stává nedílnou součástí většiny rozvojových dokumentů obcí v přírodně zachovalých oblastech. Proto se také hledají možnosti jejího rozvíjení a rozšiřování. Na území celé České republiky proto vzniká iniciativa vyznačit ucelenou síť stezek pro jízdu na koni tzv. hipostezek. Účelem značených stezek je usnadnění průchodu krajinou turistům na koních, aby se tato stále oblíbenější forma rekreace stala bezpečnější, pohodlnější a přístupnější širšímu okruhu zájemců. Nejde však jen o potřeby jezdců, jde také o potřeby

krajiny a jejích vlastníků. Takto vyznačené trasy v krajině umožňují do určité míry regulovat pohyb jezdců na koních a soustředit je na cesty, kde by nedocházelo k poškozování lesních, polních či jiných porostů a půd a předcházelo by se konfliktům vzniklých z nedovoleného vstupu na soukromé pozemky. Proto také všechny trasy povedou po cestách, jejichž majitelé souhlasí s užíváním pro tento účel. Vyznačení stezek s sebou přináší i zajímavé možnosti pro místní obyvatele. Na vybraných stezkách je totiž potřeba zřídit tzv. stanice, což jsou zařízení, kde je možné ustájit a nakrmit koně, přespát, odpočinout si, případně se najíst, nakoupit, atd. Měla by to být ubytovací zařízení nebo jezdecké kluby, či majitelé koní, kteří mohou tyto služby nabídnout nebo budou mít tuto možnost zajištěnou v sousedství. Stanice pak budou spolu se zvolenými trasami zakresleny do mapy, která by měla obsahovat také informace o dalších navazujících potřebách pro tuto turistiku, jako jsou: veterináři, podkováři, prodejci jezdeckých potřeb, restaurace (které by zřídily tzv. úvaziště a tím by jezdcům nabídly občerstvení a odpočinek) a dopravci (pro případnou přepravu jezdce i s koněm). Cílem projektu je tedy nejen zmíněné vyznačení tras v terénu a vydání informačních letáků s mapou, ale i aktivní provázání celého území, zlepšení služeb turistického ruchu, prodloužení turistické sezóny, ale především vznik nových možností pro zapojení místních obyvatel, podnikatelů, a všech příznivců jezdeckého sportu a koní.

2.5.7 Provozní řád jezdeckých stezek

Provozní řád stezek z pohledu zemědělství je podle Jiráskové a Mikuleho (2009) následující:

- Na jezdecké stanici je povinností každého uživatele jezdecké stezky se s tímto provozním řádem seznámit a povinností majitele jezdecké stanice je tento řád mít vyvěšen na viditelném místě s ostatními informacemi o bezpečném provozu stezky.
- Na veřejných komunikacích je potřeba dodržovat zákonná pravidla provozu na silničních komunikacích. Dbát odpovědnosti k ostatním účastníkům, kteří se na stezkách pohybují a brát zřetel, že stezky se mohou křížit s turistickými a cykloturistickými stezkami.
- Maximální počet koní ve skupině je stanoven na deset kusů.

- Vydá-li se skupina větší než deset jezdců, musí se rozdělit a minimální vzdálenost mezi skupinami je 500 m od posledního koně. Každá skupina má určeného svého vedoucího.
- Průvodce, či vedoucí skupiny ji vede a je za ni odpovědný. Je vybaven mobilním telefonem, znalý pohotovostních čísel. Je informovaný o stezce, případně doplňuje aktuální informace na stanicích o průjezdnosti a stavu stezky. Jezdci by měli dodržovat trasu s ohledem na své zdraví. Skupina je povinna dbát místních nařízení a momentálních omezení průjezdnosti.
- Je výslovně zakázáno provádět vyjížďky z trasy za účelem projížděk po polích a loukách nebo vjíždět do lesů a rušit zvěř či ji dokonce nahánět.
- Ohleduplnost všech účastníků pohybujících se na stezce je nezbytnou součástí těchto pravidel. S ostatními turisty se mívá zásadně v kroku.
- Je možné, některé úseky cválat, ale nikdy ne tryskat. Terénním překážkám se raději vyhněte, neznáte místo doskoku. Pokud předjíždíte, dejte jezdcí před sebou včas vědět.
- Je výslovně zakázáno tábořit mimo určená místa a rozdělávat oheň.
- Jezdci vjíždějí na stezku na vlastní nebezpečí. Při vzniku jakéhokoliv problému s majiteli pozemků, kontrolními orgány Policie ČR, Lesní stráží apod., je potřeba okamžitě informovat nejbližší jezdeckou stanici a následně situaci řešit s představitelem občanského sdružení.

2.6 Jezdecká turistika jako zájmová činnost na základní škole

V této kapitole charakterizujeme Základní školu Dolní Hbity a její okolí. Objasníme naše představy ohledně zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika na této škole. Uvedeme technické zajištění a organizační informace potřebné pro realizaci takové zájmové činnosti.

2.6.1 Charakteristika školy a okolí

Dolní Hbity se jako jedna z mála vesnic středního Povltaví může pochlubit tím, že zde stojí jedna z nejstarších škol na okrese Příbram. Ve staré kronice se píše, že první škola zde byla zřízena v roce 1783 nebo 1789. Před tímto rokem se vyučovalo různě

Obr. č. 1: Základní škola Dolní Hbity

Převzato z: <http://www.dolni-hbity.cz/obec-1/zs-a-ms-dolni-hbity/>

v domech zdejších usedlíků. Nová škola byla nejprve jednotřídní, ale v roce 1828 je již zmíněna jako škola dvoutřídní. Současná školní budova byla vystavěna v roce 1883.

Obec Dolní Hbity, kde se základní škola nachází, se rozprostírá v okrese Příbram uprostřed hezké, lesnaté, kopcovité a turisticky zajímavé krajiny. Rozloha správního území činí 2568 ha, počet trvale žijících obyvatel k 30. 06. 2015 byl 866. První písemná zmínka o obci je z 19. května 1325. Správní území je členité s výrazným podílem lesů a trvalých travních porostů. V letním období je vhodné zejména pro provozování turistiky a cykloturistiky. Vede zde množství turistických tras, které se zde různě kříží. Údolím Líšnického potoka pak vede mezinárodní cyklostezka. Společně s údolím Vápenice patří mezi turisty hojně navštěvované lokality, zejména pro svoji malebnost. Území obce je zasazeno do krajiny středního Povltaví. Množství polních a lesních komunikací je místy lemováno drobnými sakrálními stavbami.

Obr. č. 2: Obec Dolní Hbity, okres Příbram

Převzato z: <http://www.mesta.atlasceska.cz/dolni-hbity/>

2.6.2 Cíl zájmové činnosti Jezdecká turistika

Hlavním cílem zájmové činnosti jezdecká turistika by bylo především utvoření a prohloubení vztahu dětí k přírodě. Rozvíjet u dětí pravdivý obraz o přírodě, zajistit jim bezprostřední kontakt s přírodou a tím jim umožnit, aby se cítili, jako že jsou její součástí. Tato zájmová činnost by také měla dětem pomoci upevnit jejich vztah ke zvířatům – koním. Pomocí interakce s koňmi by se děti učily poznávat a porozumět pocitům a potřebám koní, podporovat rozvoj empatie vůči koním a lidem. Dalším neméně důležitým cílem by bylo posílení zdraví dětí prostřednictvím trávení času na čerstvém vzduchu, pohybu, kterého děti v dnešní době mají nedostatek. Důraz by byl kladen na to, aby zátěž byla přiměřená věku žáků a na stupeň jejich schopností a dovedností. Zásadním by bylo také zvyšování citlivosti vnímání a rozvoj smyslového vnímání žáků pomocí vyjížděk, které jsou spojené s pozorováním přírody.

2.6.3 Náplň zájmové činnosti Jezdecká turistika

Nejdůležitější při práci s koňmi je získat přátelství koně. Kuň pak jezdcí věnuje něco velmi cenného, co při ježdění bezpodmínečně potřebuje, obzvláště při jízdě v terénu – svou důvěru. Přátelství koně si každý musí zasloužit prostřednictvím správného

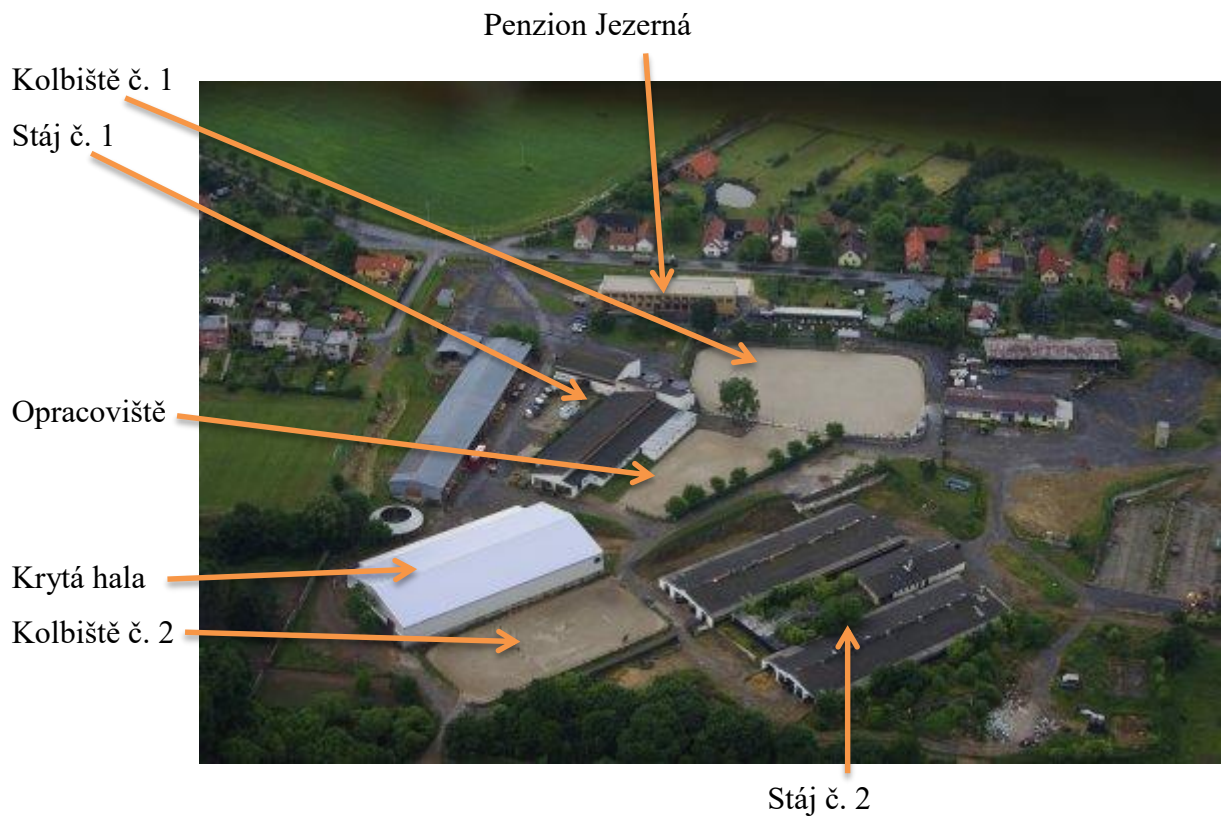
zacházení s nimi. V jezdecké turistice nejde pouze o samotné ježdění v přírodě, ale je to hodně práce okolo koní před ježděním a po ježdění.

Žáci by se nejprve seznámili se správným a bezpečným chováním u koní. Dále by se seznámily s koňmi navštěvované stáje. Osvojovali by si základní dovednosti jako je nasazení ohlávky, přivázání koně, vyčištění srsti a kopyt. Společně by prováděli jednoduché činnosti kolem koní, jako např. zametání, umývání žlabů, místování, apod. Učili by se rozumět poznávacím funkcím koně, pokud jim totiž nerozumíme, zacházíme s koňmi nevhodným způsobem. Koně s námi komunikují prostřednictvím svého těla. Způsob, jakým kuň napíná své svaly, staví uši, napřimuje hlavu a krk, nese ohon, pohybuje nohama, prokazuje ostatním co se v něm děje. Žáci by se učili vykládat tuto jejich němou řeč. Stejně tak by se učili, jak naopak oni mají komunikovat s koňmi. Poznali by vybavení na koně a jezdce a dokázali by ho správně použít. Úplní začátečníci by se učili základům ježdění a pokročilejší žáci by zdokonalovali své jezdecké dovednosti na jízdárně z důvodu bezpečnosti. Po zvládnutí základů ježdění by se žáci vydávali na vycházky na koni, začátečníci nejprve s vodičem, pokročilejší sami. Vzdálenost vycházek by se přizpůsobovala vzhledem k jejich úrovni jezdeckých dovedností. Trasy vycházek na koni by se měnily a tím by žáci poznávali rozmanitost přírody, kulturní a historické zajímavosti. Získávali by poznatky a informace o turistice na koni. Učili by se, jak pečovat o koně během vycházek. Byli by vedeni k tomu, aby vnímali přírodu kolem sebe, respektovali ji a ochraňovali. Poznávali by změny v přírodě v každém ročním období a uvědomovali si její důležitost v jejich životě. Pracovali by s mapou, jak správně naplánovat trasu pro jezdeckou turistiku, a aby si dokázali z mapy vyčíst všechny důležité informace. V závěrečné části každého kroužku by se provedla zpětná vazba vedoucího směrem k žákům. Žáci by sdělovali své pocity, přání a návrhy ohledně zájmové činnosti. Navzájem by se dělili o zážitky a nové postřehy, které získali během zájmové činnosti.

2.6.4 Technické zajištění a organizace

Zájmový útvar Jezdecká turistika by byl určen pro žáky 1. a 2. stupně Základní školy Dolní Hbity, okres Příbram. To znamená, že na kroužek by se mohli přihlásit žáci od 6 do 15 let. Jelikož by byl počet míst v zájmovém útvaru omezen počtem koní, se kterými by se uskutečňovala jezdecká turistika, žáci by byli podle věku rozděleni do skupin. Maximální obsazení v jedné skupině by bylo osm žáků. Zájmová činnost by byla vykonávána v Jezdeckém areálu La-Bohème Zduchovice, který je od školy vzdálený necelých 5 km. Požadovaná cena za pronájem koní pro skupinu osmi dětí by činila 800

Kč, to by znamenalo 100 Kč za jednoho žáka za jednu výukovou hodinu. Jeden žák by tedy zaplatil 400 Kč za měsíc. Areál se nachází v turisticky atraktivní oblasti mezi přehradami Orlík a Slapy na pomezí Sedlčanska a Příbramska. V okolí jsou k dispozici desítky kilometrů jezdeckých stezek. Tudíž poskytuje velmi dobré podmínky pro zavedení této zájmové činnosti pro vybranou školu. Ačkoli má k dispozici osm velmi dobře příjezděných nelekavých koní určených pro výcvik s dětmi, jezdecká výuka by se konala nejprve na čtyřech z nich z důvodu bezpečnosti. Žáci by byli rozděleni do dvojic a každé dvojici by byl přidělen kůň, o kterého by se společně starali a jezdili by na něm. Jak už jsme uvedli výše, bylo by to tak především z důvodu bezpečnosti, ale i z důvodu rozvíjení spolupráce mezi žáky a schopnosti navzájem si pomáhat. V případě kvalitního zvládnutí jezdeckých dovedností by bylo možné přiřadit každému svého koně. Pro výuku jízdy na koni jsou v areálu k dispozici dvě písková kolbiště, jedno opracoviště a jedna krytá osvětlená hala. Žáci by mohli využívat pro úschovu svých věcí a pomůcek šatnu a sedlovnu. V provozu je zde i restaurace s terasou. Součástí areálu je i penzion, kde by v případě různých akcí mohli být žáci ubytováni. Dopravu na každý zájmový útvar a zpět ke škole by zajišťovala CK Lucie se sídlem v Příbrami. Základní sazba mikrobusu pro 8 osob činí za 1 km 10,- Kč. Každý žák by tedy musel zaplatit 13,- Kč za jednu cestu tam i zpět. Měsíčně by každého žáka stála doprava 52,- Kč. Celkové měsíční náklady za tento zájmový útvar by vyšly na 452,- Kč. Pedagogický doprovod a zároveň vedoucí zájmové činnosti by vykonávala učitelka základní školy Iveta Lehocká. Jezdecký výcvik, nezbytný pro provádění jezdecké turistiky, by byl veden kvalifikovaným trenérem.

Obr. č. 3: Jezdecký areál La Bohéme Zduchovice

Zdroj: <http://www.ceskokokovypohar.cz/jezdecky-areal-zduchovice>

Obr. č. 4: Vrch Jezerná

Zdroj: <http://resort-zduchovice.cz/zajimavosti-z-okoli/magicky-vrch-jezerna/>

Obr. č. 5: Výhled na pastvinu a rybník Linhart

Zdroj: <http://resort-zduchovice.cz/kone/chov-koni/o-chovu/>

2.6.5 Jezdecké stezky v okolí obce Zduchovic

Okolí obce Zduchovic nabízí velmi dobré podmínky pro provozování jezdecké turistiky. Nachází se zde velké množství lučních, polních a lesních cest, po kterých je možné bezpečně a šetrně k přírodnímu prostředí jet na koni. V blízkosti Zduchovic vede páteří červeně značená stezka. Jde o tzv. východní trasu dlouhou 88 km, která prochází krásnou lesnatou krajinou po hřebenech Brd, přírodně udržovaným lesem. Ze Zduchovic je nejvýhodnější se napojit na tuto stezku v obci Brzina, kde se nachází i jezdecká stanice. Pokud se z Brziny vydáme na jih, pojedeme přes Krásnou Horu nad Vltavou do Mokřic, Předbořice až do Hrazan, kde východní stezka končí. Další variantou je vydat se z Brziny stezkou na sever přes Křeničnou, kde se kousek za ní přechází vodní nádrž Slapy po Živohošťském mostě. Dále přes Čím, Nové Dvory, Malou a Velkou Hrašticí a Malou Svatou Horu až do Mníšku pod Brdy. Tam je dominantou raně barokní zámek se třemi věžemi přístupný veřejnosti. Odtud dále můžeme jet ke Kuchyňce, odkud pokračuje západní trasa dlouhá včetně všech svých odnoží 125 km. Stezka vede přes Bukovou u Příbramě, Katenčice, Líhu do Trhových Dušníků, těsně podél hranice města Příbram. Toto město je známé svou hornickou tradicí, v minulosti se zde těžilo stříbro a železo. Proto ke zdejším nejvýznamnějším památkám patří bývalé doly, které byly navrženy mezi technické památky UNESCO, a nyní se v nich nachází největší technické muzeum v ČR.

Příbram se dále může chlubit nejvýznamnějším poutním místem v ČR – Svatou Horou. Jedná se o barokní areál, uvnitř kterého je gotický kostel Panny Marie. Cesta dále vede směrem na jih po okraji brdských lesů krajinou plnou rybníků přes Orlov, Kozičín, Láz, Žežice, kde si trasu můžeme prodloužit odbočením na východ po modré stezce dlouhé 45 km přes Milín, Drsník, Pečice, Bukovany, Kožlí a Zalužany do Nestrašovic, kde se modrá stezka napojí zpět na pátevní červenou, nebo pokračovat po červené přes Kamennou, Lazsko Ostrov, Hořejany, Nestrašovice do Dobré vody. Nedaleko je možné navštívit zámek Březnice, který vznikl původně jako gotický hrad, prošel mnoha přestavbami a dnes je přístupný veřejnosti společně s pivovarem, parkem a bylinkovou zahradou. Po červené můžeme dojet přes Počaply, Martinice, Hudčice, Koupě a Uzeničky až do Chobota. (Zimová, 2015)

2.6.6 Zajímavé turistické cíle v okolí obce Zduchovice

Vrškamýk

Vrškamýk (též *Kamýk nad Vltavou* či *Hunec*) je zřícenina hradu nacházející se jeden kilometr západně od obce Kamýk nad Vltavou v okrese Příbram. Hrad stál na hřebenovitém výběžku v nadmořské výšce 345 m n. m. Od roku 1958 je chráněn jako kulturní památka ČR. První písemná zmínka o názvu Kamýk pochází z roku 1186. Zakladatelem hradu byl král Václav I., ale stavbu dokončil až Přemysl Otakar II., který zde vydal tři listiny. Zázemí hradu, který byl správním centrem kraje, tvořila soustava manství, ale po založení Karlštejna převedl Karel IV. zdejší manství ke svému novému hradu. Nově získaný archeologický materiál umožnil datovat zánik hradu nejpozději v době těsně po roce 1306. Příčinou brzkého opuštění výstavného hradu byly statické poruchy obvodových zdí zadního hradu. Jako pustý je však poprvé zmiňován až roku 1569. (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Vr%C5%A1kam%C3%BDk>)

Obr. č. 6: Zřícenina hradu Vrškamýk

Převzato z: <http://www.vyletnik.cz/hrady-a-zamky/stredni-cechy/brdy-a-stredni-povltavi/3725-vrskamyk/>

Zámek Smolotely

Na zámek přestavěná tvrz, založená před koncem 15. st. a po r. 1605 přestavěná Chanovskými z Dlouhé Vsi na barokní zámek, dnešní vzhled po přestavbě Skronských z Budžova v 18. st. Dnes chátrající trojkřídlá patrová stavba krytá mansardovou střechou. V přízemí severovýchodní části zámku je dochovaná kaple sv. Trojice a na protější straně je připojen balkon nesený třemi arkádami. V parku obklopujícím zámek je dochováno několik kamenných plastik a stojí zde mnoho krásných starých stromů. (<http://www.hrady.cz/?OID=3342>)

Obr. č. 7: Zámek Smolotely

Převzato z :http://www.soupis pamatek.cz/ar1-kcz/cs/detail-kcz_un_auth-0001280-Zamek-Smolotely/

Poutní místo Maková hora

Maková hora je vrchol v Benešovské pahorkatině a významné poutní místo ležící necelé dva kilometry od obce Smolotely u Příbrami, na zalesněném vrcholku nad řekou Vltavou. Na Makové hoře (545 m.n.m.) nechal kostel postavit v letech 1719 – 1722 Jan Felix Chanovský z Dlouhé vsi a jeho stavitelem byl C.A.Cannevalle. Kostel je zasvěcen sv. Janu Křtiteli a Panně Marii Karmelské. (<http://www.obec-smolotely.cz/index.php?menu=makova>)

Tato neobyčejná stavba má poměrně složitý půdorys, jehož základ tvoří dvě příčné elipsy. Průčelí se štítem opatřené sochami patronů kostela, sv. Jana Křtitele a Panny Marie, dotvářejí dvě hranolové věže osazené dohromady čtyřmi zvony. Vnitřek kostela zdobí rokokové malby a hlavní oltář nesoucí obraz Křest Páně a zlacenou skříňku s milostivou sochou P. Marie Karmelské z hruškového dřeva. Kostel zasvěcený sv. Janu Křtiteli a Panně Marii Karmelské vysvětil v roce 1723 biskup hrabě J. R. Špork. V sousedství kostela, v místě bývalé fary, byl údajně ještě postaven klášter pro řád karmeliánů. Ti s sebou přinesli dřevěnou milostnou sošku Panny Marie Karmelské (Škapulířové) a umístili ji na hlavní oltář. Od té doby začal být kostel hojně navštěvovaný a z Makové hory se stalo oblíbené poutní místo. Největší návštěvnost zažila Maková hora koncem 19. století a začátek 20. století, kdy sem pravidelně docházelo až 10 000 poutníků. (<http://www.fototuristika.cz/tips/detail/4283>)

Obr. č. 8: Maková Hora

Převzato z: <http://www.fototuristika.cz/tips/detail/4283>

Velká skála

Jedná se o přírodní skálu v lesích se zříceninou malé tvrze, která se zdvihá asi 4 km na jihozápad od Višňové. Spatříme zde dva různé krajinné útvary: na jih a jihozápad kulisovitě stoupají zalesněná pásma, zářámovaná na samém obzoru Boubínem a jinými šumavskými horami. Naproti tomu k severu se kraj sklání do Dobříšské kotliny, ohraničené na západě a severu Brdami spolu s jižními výběžky Hřebenů a na východě Středočeskou vrchovinou.

Obr. č. 9: Velká Skála

Převzato z: http://www.visnovske.nazory.cz/New_Folder4/uvod_1973.htm

Vltavská podkova

Zakleslému meandru Vltavy pod hrází Orlické přehrady se kvůli jeho tvaru odjakživa říká Podkova. Řeka tu náhle mění směr a místo na sever obrací svůj tok na chvíli k jihu. Přesto, že i zde je původní koryto řeky zalito přehradou, tentokrát vodní nádrží Kamýk, prostředí působí velmi přirozeně. Nejspíš proto, že vzduší Kamýcké přehrady je jen malé, v řádu několika metrů. Pod vámi jsou kolmé skály nárazového břehu, zatímco protilehlý (pravý) břeh Vltavy je mírnější a dává vyniknout krásnému meandru, v němž řeka mění svůj směr o více než 180°. Místo, kde stávala osada Šefrovna s historickým minipivovarem, rozeznáte na pravém břehu ve vzdálenosti asi půldruhého kilometru. Vpravo proti proudu tušíte mohutnou hráz Orlické přehrady. http://cestovani.idnes.cz/orlik-kamyk-slapy-nejkrasnejsi-povltavske-vyhlianky-f99-/tipy-na-vylet.aspx?c=A091119_130438_igsvet_tom)

Obr. č. 10: Vltavská podkova

Převzato z: <http://www.sedlcansko.cz/sedlcanskem-s-rodinou/vltava/>

2.7 Přínos jezdecké turistiky pro děti a mládež

Provozování jezdecké turistiky v sobě zahrnuje estetický prožitek z okolní krajiny, prožitky spojené s přítomností s koněm, pohybovou aktivitu, při níž se zapojují svaly celého těla a v neposlední řadě společně strávený čas s přáteli. To všechno má velmi pozitivní vliv na lidský organismus. Níže uvádíme bližší informace o pozitivních, které dětem a mládeži může jezdecká turistika přinést.

2.7.1 Pozitivní vliv přírody na dětský organismus

Pobyt v přírodě má kladný vliv zejména na fyzické zdraví. Dostatečným množstvím aktivit a času stráveného venku lze do jisté míry předcházet velké části zdravotních problémů žáků. Mezi ty s největší frekvencí výskytu řadíme úrazy, alergie, nemoci dýchacího systému, poruchy imunitního systému a v dnešní době se zvyšuje i četnost obezity. Pohyb v nerovném přírodním terénu výrazně podporuje rozvoj hrubé motoriky a celkovou fyzickou zdatnost. S tím souvisí vyšší úroveň koordinace pohybů, rovnováhy a obratnosti. Pokud děti pobývají venku za různých teplotních a povětrnostních podmínek, jsou otužilejší a posiluje se jejich obranyschopnost. Z výzkumů realizovaných v zahraničí vyplývá, že děti, které často pobývají venku, jsou méně často nemocné příp. nemoc trvá kratší dobu. (Kapuciánová, 2010)

Z hlediska duševního zdraví je příroda prostorem vhodným k relaxaci a

odpočinku. Pobyt v přírodě navozuje příjemné pocity, uvolněnost a pocit štěstí. Přírodní prostředí nabízí přiměřené množství podnětů, které umožňují zapojit bezděčnou pozornost, čímž je umožněna regenerace té záměrné. (Zelený kruh, 2009)

Pobyt v přírodě je doporučován také jako prevence a zmírnění projevů hyperaktivity u dětí. Jsou-li žáci zaplaveni množstvím podnětů z městského prostředí, televize a počítače, může u nich snadno dojít k duševní únavě, která může vést k nesoustředěnosti, nervozitě, podrážděnosti či vyšší agresivitě. (Kapuciánová, 2010)

Poněkud opomíjenou součástí zdraví jsou zdravé vztahy k nejbližšímu okolí, celé společnosti i životnímu prostředí. Tuto složku označujeme jako zdraví sociální. Pokud mají žáci vybudované pevné sociální vazby s lidmi ve svém okolí, dochází pak mezi nimi k mnohem menšímu počtu konfliktů. Přírodní prostředí podporuje budování vzájemných vztahů, protože lidé jsou více otevření komunikaci a motivováni ke spolupráci. Pravidelný pobyt žáků v přírodě je považován za prevenci kriminality mládeže a asociálního chování, jako je šikana nebo drogová závislost. (Kapuciánová, 2010)

Desítky provedených psychologických studií dokládají terapeutické účinky pobytu v přírodě. Psychologové zjistili, že při pouhém pohledu do krajiny se začnou měnit fyziologické parametry organismu, krevní tlak, tep a mnoho dalšího. (Klvač, 2006)

Jak uvádí Vostradovská v publikaci Děti, aby byly a žily, klíčovou roli při vzpomínkovém pronikání do dětského světa hrají intenzivní smyslové vjemy. Pokud dětem neumožníme dostatečný kontakt s přírodou, omezujeme jejich operační pole ve využívání tzv. explorativní hry, ve které se dítě chová jako badatel, potřebuje zakoušet realitu dotýkáním, hledáním, nasloucháním a čicháním. (Kol. autorů, 2005)

Přírodní prostředí má na člověka ozdravný účinek v oblasti terapeutické, relaxační a rekreační. Příroda je determinantem zdravého těla, duše a spolu s kulturou rozvíjí biologicky předurčenou lidskost. Fyzický hmatový kontakt se živými i neživými přírodními silami, bytostmi a předměty, zážitkový vztah k „matce přírodě“ nemůže nahradit osvojení verbální, digitální, tj. mluvené slovo, četba či obrazový záznam, které jsou ve výchově dětí rozšířeny dnes. (Kol. autorů, 2005)

Richard Louv tvrdí, že lidé, především děti, tráví stále méně času venku. Tento fakt vede k celé řadě problémů (obezita, deprese, úzkost, problémy chování, poruchy pozornosti atd.). Nedostatek kontaktu s přírodou je, podle něj, jedním ze znaků dnešního elektronického věku. Tento autor nepřímou definuje duševní zdraví, když uvádí, že kontakt s přírodou je nezbytný pro zdravý vývoj dítěte. (Louv 2006, Louv 2013).

Franěk píše o duševním zisku častého pobytu dítěte v přírodním prostředí, že

nejnovější psychologické výzkumy prováděné v různých částech světa ukazují, že děti, které tráví více času v přírodním prostředí, mají lepší mentální kondici, dovedou se lépe koncentrovat na práci, disponují větší disciplínou, lépe kontrolují své impulzivní chování, jsou méně agresivní a mají rovněž více rozvinuté tvůrčí dovednosti. (Kolektiv autorů, 2005)

Pravdivý obraz o přírodě lze u dětí rozvíjet pobytem v přírodě, bezprostředním kontaktem s přírodou, sledováním rozmanitosti života v různých biotopech, za různého počasí, srovnáváním skutečné a pohádkové přírody, poznáváním reálných nebezpečí v přírodě. Dítě bude mít o přírodě pravdivý a živý obraz, bude se cítit její součástí. Pobyt v přírodě s dospělým, který bude pro dítě průvodcem, ochráncem a vzorem, má vliv na utváření jeho kladného, přátelského postoje k přírodě. Dospělý (rodič, učitel) seznamuje dítě s tím, že v přírodě je život, že se člověk v přírodě učí, že se v ní dá odpočívat a relaxovat, že jí můžeme pomáhat. Pro dítě bude potom příroda společníkem, bude v ní pobývat, což bude ku prospěchu jeho zdraví. Uvědomí si hodnotu přírodu, bude se tedy k ní chovat s úctou a ohleduplností. Díky kontaktu s přírodou a zkušenostem se nebude přírody štítit, nebude z ní mít strach. Když bude dítě ve společnosti lidí, kteří se chovají uvědoměle ve vztahu k životnímu prostředí, vytvoří si pocit osobní zodpovědnosti za ochranu přírody. (Kolektiv autorů, 2005)

Dítě pro svůj zdravý vývoj nezbytně potřebuje, aby bylo obklopeno podněty působícími na všechny jeho smysly. Když sedí doma a sleduje „realitu“ jen na televizní obrazovce nebo na monitoru počítače, působí na něj pouze vizuální a akustické podněty, které navíc přijímá pasivní formou. Chybí potřebná interakce a navíc tyto umělé vizuální a akustické informace, přestože mohou být bohaté, neodpovídají tomu, jak svět ve skutečnosti vypadá a jak se akusticky projevuje. Dítě má k dispozici jen umělecký a technický obraz, který se nutně vyznačuje zjednodušením a stylizací. Dítě si tak o světě vytváří neúplný a zkreslený obraz a dochází k omezování jeho představivosti, kreativity, emocionality i sociálního chování. (http://www.evalabusova.cz/clanky/ucime_deti.php)

Vzdělávání a učení dětí je založeno na objevování, jež vede k jeho seberozvoji. Rodiče a učitelé jsou partnery při rozvoji individuálního talentu, nadání, inteligence a duchovních kvalit. Učení má být konkrétní, činnostní, děti mají pomocí tvořivých činností hledat způsoby řešení problémů. Na výchově se podílejí rodiče, učitelé i samotné děti. Společným cílem by měl být mnohostranný rozvoj dítěte. Škola spolupracuje s rodiči dětí, učitel má být průvodcem na cestě za poznáním a rozvojem osobnosti dítěte. Při zachování principu všeobecného vzdělání musí mít každý jedinec možnost volby různých

vzdělávacích příležitostech. Děti jsou přímými účastníky demokratického procesu, účastní se společného rozhodování v rodině i ve škole. Děti mají pobývat v přírodě, hrát si v ní, pozorovat ji, naslouchat jí a utvářet si k ní uvědomělý vztah. V dětech rozvíjíme na základě jejich zkušeností sounáležitost s lidmi, s přírodou, šetrnost k neživým výtvarům člověka i přírody, empatii a soucit. (Horká, Syslová, 2011)

2.7.2 Pozitivní vliv zvířat na dětský organismus

L. Galajdová (2011) popisuje vliv zvířat na vývoj dětské psychiky a uvádí: „*Knihy o vývojové psychologii postrádají kapitoly o vazbě dětí na zvířata v souvislosti s emočním vývojem či utvářením sociálních vztahů a morálního prostředí.*“ Děti si, podle autorky knihy, k domácím zvířatům vytvářejí emocionální vazby a nalézají v nich sociální podporu.

V oblasti výzkumu HAI (human-animal interactions) převažuje přesvědčení, že styk se zvířaty podporuje u dětí rozvoj empatie nejen vůči zvířatům, ale také vůči lidem. Některé studie však vypovídají o nulových rozdílech mezi vlastníky a nevlastníky zvířat. Podle autorky knihy se dnes víceméně uznává, že vlastnictví zvířete v minulosti a kvalita vztahu člověk-zvíře jsou faktory vysvětlující rozdíly v empatii. (Galajdová, 2011)

M. Velemínský (2007) popisuje pravděpodobnost ovlivnění vztahu k lidem pomocí zvířat. „*Děti, které měly možnost vyrůstat v blízkosti zvířat, se pomocí interakce s nimi a dobrým vztahem k nim učily poznávat a porozumět pocitům a potřebám živočichů, což mohly využít i lidé.*“ Prokazatelná je i souvislost empatie ke zvířatům s empatií vůči lidem. Takové děti, podle autorů Olbricha a Leugnera, snadněji navazují kontakt a jsou u ostatních dětí oblíbenější a snadněji se adaptují v novém dětském kolektivu.

Základní škola představuje v životě dítěte významný mezník, kdy odchází z rodinného prostředí mezi většinou cizí dospělou osobou a dětmi. Učitelka představuje pro dítě novou autoritu, která společně s dětmi vytváří prostředí pro pokračování socializačního procesu. V procesu socializace však mohou nastat problémy. Nejčastěji to jsou problémy s nízkým sebevědomím dítěte, se šikanou a emoční nestabilitou dětí. Pes, ale i jakékoli jiné zvíře, tedy i kůň, může být v těchto problémech oporou. Protože zvířata si nevšímají vnějších kvalit dítěte, ale berou děti takové, jaké jsou. Děti s nízkým sebevědomím tak mohou vyniknout ve znalostech a dovednostech spojených v péči o zvíře. (Velemínský, 2007)

Z. Matějček (2007) popisuje vliv zvířat, se kterými se děti mohou mazlit a hrát. V dnešní době počítačů a televize zájem dětí o zvířata neupadá, ale naopak sílí. Zájem o

zvířata je něco hluboce zabudovaného do naší psychiky a neměli bychom se proti tomu bouřit. Dnešní dětská psychologie popisuje žádoucí vliv zvířat na duševní vývoj dětské psychiky, dokonce i k léčení některých duševních těžkostí a poruch. Děti by se tedy měly, podle Matějčka, se zvířaty seznamovat, poznávat je, a pokud je to možné, měly by s nimi žít. Občas však z tohoto musíme ustoupit z důvodu alergie, kdy je třeba poradit se s lékařem.

2.7.3 Pozitivní vliv koní na dětský organismus

Vliv zvířat na psychiku dětí je zajímavý. V mladším školním období se již objevují přání mít nějaké zvíře, především menší, aby mohlo žít s dětmi a s jejich rodinou společně v bytě. Výjimku tvoří kuň, po kterém také děti často touží. Zvířata jsou pro děti kamarády, kteří jsou tu vždy pro ně, ochotni vyslechnout jejich radosti i strasti, zachovávají mlčenlivost a mohou tak dětem poskytnout to, co u dospělých někdy bohužel postrádají. Kontakt se zvířetem posiluje neverbální komunikaci a empatii. Péči o nějaké zvíře se lze totiž naučit zodpovědnosti a také tomu, že i zvíře má své potřeby a pocity. Všechny tyto zkušenosti se pak přenášejí do mezilidských vztahů. To, co se děti naučí o zodpovědnosti a pečovatelských úkonech, lze později uplatnit v roli rodiče. Vzhledem k tomu, že i tak přirozené projevy života, jako je zrození a smrt, jsou dospělými často tabuizovány, je chov zvířete příležitostí, jak se může dítě s těmito jevy seznámit. Toto seznámení je nutné proto, aby dítě pochopilo, že jde o běžnou součást života a naučilo se s tím vyrovnat. (Vágnerová, 2000)

2.7.4 Pozitivní vliv jízdy na koni na dětský organismus

Při jízdě na koni se zlepšuje fyzická kondice i kvalita kardiovaskulárního a respiračního systému. Prohlubuje se dech, mobilizuje se páteř a klouby, zlepšují se funkce vnitřních orgánů - plic, srdce a zlepšení řeči. Žák se při jízdě na koni přizpůsobuje trojdimenzionálnímu pohybu koňského hřbetu. Dochází ke zlepšení rovnováhy a koordinace pohybů žáka, rytmizaci organismu, úpravě pohybové symetrie a svalové dysbalance, dochází k reedukaci chůze, normalizaci svalového napětí, facilitaci tvorby nových pohybových stereotypů. Dochází ke zlepšení adaptace na různé podněty, energetickému posilování, zvyšování sebedůvěry a sebeuvědomění. (Müller a kol., 2014)

Jízda na koni rozvíjí v člověku trpělivost, sebeovládání a vytrvalost. Z psychologických vlastností jezdce stojí v popředí schopnost soustředění, anticipace reakcí koně a usměrňování vlastních reakcí a pocitů. Obecně platí, že předpokladem pro úspěch

v jezdeckví je pozitivní myšlení, duševní vyrovnanost, klid, vytrvalost a víra ve vlastní schopnosti (Hess, 1995; Meier, 2001).

2.8 Rešerše odborných prací na téma jezdecká turistika

V mnoha zemích se zabývají jezdeckvím pro širokou veřejnost. Jsou známé práce z USA, Německa, Francie a Skandinávských zemích. Výukou jezdeckví se zabývaly příspěvky, které byly předneseny na konferenci Nature and Outdoor sports konané v Severním Irsku v roce 2015 (Neuman, osobní sdělení). Francouzská jezdecká federace ve spolupráci s Ministerstvem školství spustila v roce 2015 národní operaci s názvem „Poney Ecole“. Více než 1600 certifikovaných jezdeckých zařízení nabízí mateřským a základním školám výuku dětí a žáků jízdy na koni v rámci mimoškolních aktivit. Naše práce do určité míry tento francouzský přístup doplňuje.

Ovšem český přístup má odlišnost v tom, že se rozvíjí celá oblast Jezdecká turistika, což není zcela kompatibilní se zahraničními výrazy jako je equestrian, případně poney ecole, které se vztahují k poněkud jiné problematice než je aktivní cestování a poznávání okolní krajiny na koni. Z toho důvodu nás v odborné literatuře zajímaly především práce napsané v českém jazyce. Tento náš přístup podporuje i poměrně nové organizační členění druhu turistiky v Klubu českých turistů, kde vznikla sekce turistiky na koni.

Jezdecká turistika je tématem poměrně značného množství závěrečných prací na vysokých školách. Byla také předmětem mého zkoumání v bakalářské práci, kterou jsem obhájila v roce 2014, a v které jsem se zaměřila na podmínky pěstování turistiky na koni. Tato diplomová práce zjištěné skutečnosti z mé bakalářské práce doplňuje a rozšiřuje. Navazuje také na několik diplomových prací, které byly obhájeny na FTVS UK. Zde se tímto tématem už přede mnou zabývala Hlubučková v roce 1991, která zjišťovala možnosti uplatnění jezdecké turistiky v českých zemích. Závěr této práce poukázal na to, že existují dobré předpoklady pro další rozšíření jezdecké turistiky v českých zemích. Betlachová se v roce 2003 znovu k podobné problematice vrací a zjišťuje širší možné využití koní ve sportovní a rekreační činnosti obyvatel. Znovu konstatuje, že rekreační jízda na koni představuje v moderní společnosti krok k návratu k přírodě vzhledem ke svým ekologicky nenáročným formám činnosti. Ukazuje, že koně se využívají také v hipoterapii a ve státní správě. Dominika Oulická, která svou bakalářskou práci na téma Hipoturistika obhájila v roce 2011. Cílem její práce bylo provést rešerši o hipoturistice.

Na jiných vysokých školách se také někteří tehdejší a současní studenti zabývali jezdeckou turistikou. Z nejnovějších prací můžeme uvést bakalářskou práci vypracovanou Zímovou v roce 2015 na téma „Analýza hipoturistiky a její infrastruktury ve Středočeském kraji“, z které jsem načerpala několik málo informací. Ve stejném roce se jezdeckou turistikou zabývala také Malechová, jejíž téma bakalářské práce znělo: „Skrytý potenciál nabídky hipoturistických produktů v jižních Čechách“. Tato práce směřuje spíše ke komerčnímu využívání jezdeckví, vztahující se spíše k tzv. agroturistice. Jana Machů se tentýž rok zaměřila ve své bakalářské práci na „Návrh jezdeckých stezek v CHKO Beskydy, mikroregionu Hornolidečsko“. Ukazuje se, že česká krajina je velmi vhodná pro další využívání forem jezdecké turistiky. K nahlédnutí je spousta dalších závěrečných prací, které se týkají jezdecké turistiky. Klíčové slovo nebo sousloví jezdecká turistika můžeme najít v mnoha dalších závěrečných prací na různých vysokých školách v České republice. Žádná však nemá hlavní téma využití jezdecké turistiky v zájmové činnosti na základních školách. Ale existuje práce od Ocelákové, která se v roce 2011 zabývala ve své práci jezdeckvím jako prostředku environmentální výchovy a rozvoje výtvarné práce. Ve své práci vytvořila metodické pomůcky pro výuky jezdeckví v zájmovém útvaru.

3 CÍLE PRÁCE, ÚKOLY, VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Diplomová práce analyzuje podmínky a možnosti pro zavedení jezdecké turistiky na základní školu v rámci zájmového útvaru. Zkoumá přínos jezdecké turistiky pro osobnostní rozvoj dětí a mládeže.

3.1 Cíle práce

Po rozboru údajů v odborných pracích chceme přinést podrobnější informace o významu volného času dětí a mládeže a o zájmovém vzdělávání. Prozkoumat technické a finanční možnosti pro zavedení jezdecké turistiky na Základní školu Dolní Hbity v rámci zájmového útvaru. Zjistit zájem rodičů a žáků o zájmový útvar Jezdecká turistika a jejich finanční možnosti týkající se tohoto zájmového útvaru. Objasnit důvody pro začlenění vybraného zájmového útvaru na základní školu a vyhledat informace o přínosu této aktivity pro žáky základní školy.

3.2 Úkoly práce

- doplnění a rozšíření informací o jezdecké turistice z bakalářské práce
- analýza informací o přínosu jezdecké turistiky pro osobnostní rozvoj dětí a mládeže
- zkombinování poznatků z dříve uvedených zdrojů
- realizovat dotazníkovou akci, rozhovory
- statisticky zpracovat výsledky a vyhodnotit je

3.3 Výzkumné otázky

1. Je zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity?
2. Je reálná možnost zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity?
3. Byl by zájmový útvar Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity finančně dostupný i pro sociálně slabé rodiny?

4 METODOLOGICKÁ ČÁST

4.1 Výzkumný soubor

Do výzkumného souboru jsme vybrali rodiče, jejichž děti jsou žáci Základní školy Dolní Hbity, okres Příbram ve Středočeském kraji. Požádali jsme 93 rodičů, aby zodpověděli otázky v naší anketě. 61 rodičů nám řádně a platně vyplnilo naši anketu. Tyto odpovědi jsme použili ve výsledkové části, pomocí níž jsme stanovili některé závěry této práce.

4.2 Metody získávání dat

Pro výzkum jsme chtěli použít metodu dotazníku. Vzhledem k časové náročnosti, malého množství údajů a potřebě jeho standardizace jsme nakonec zvolili formu ankety, kde si neklademe požadavek standardizace. Anketa obsahovala uzavřené i otevřené otázky a byla rodičům rozdána s prosbou o její vyplnění na rodičovských schůzkách. V případě neúčasti rodičů na rodičovských schůzkách byla anketa s prosbou poslána po žákovi. Anketa je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů, to je dáno její zdánlivě lehkou konstrukcí. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Anketa je v širokém pojetí jakékoliv dotazování se specifickou formou zařazení dotazovaných do zkoumaného souboru tzv. „samovýběrem“ a s jednoduchým typem otázek, kterých nebývá mnoho.

4.3 Popis ankety

Anketa obsahovala 11 otázek. Otázka 1 zjišťovala věk žáka. Otázka 2 se týkala informace, zda žák navštěvuje nějaký zájmový útvar. Otázka 2 zahrnovala další dvě podotázky. První podotázka byla směřována rodičům, kteří odpověděli v otázce 2, že jejich dítě žádný zájmový útvar nenavštěvuje. Zjišťovali jsme, zda by rodiče chtěli, aby jejich dítě nějaký zájmový útvar navštěvovalo. Druhá podotázka byla určena pro rodiče, jejichž dítě zájmový útvar navštěvuje a zajímalo nás, jestli zájmový útvar organizuje škola. V otázce 3 jsme se ptali na měsíční úplatu za zájmový útvar. Otázkou 4 jsme se chtěli dozvědět, jaký vztah má žák ke zvířatům. V otázce 5 jsme zjišťovali, zda by rodiče a žáci měli zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity. Otázka 5 měla jednu podotázku určenou pro rodiče nemající zájem o zavedení jezdecké turistiky v rámci zájmového útvaru. Zjišťovali jsme důvod jejich nezájmu. Otázkou 6 jsme získávali informaci, zda se žáci někdy dostali do kontaktu s koňmi. V otázce 7 jsme

se ptali, jestli žáci navštěvují nějakou jezdeckou stáj nebo jsou členy jezdeckého oddílu. Další otázky byly určeny pouze pro rodiče, kteří měli zájem o tento zájmový útvar pro své dítě. V otázce 8 jsme se dozvěděli, kolik by rodiče byli ochotni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky. Otázka 9 byla směřována na to, kolik by rodiče byli ochotni platit měsíčně za zájmový útvar jezdecká turistika. Otázkou 10 jsme chtěli zjistit měsíční příjem rodiny. Poslední otázka 11 se týkala zájmu rodičů o způsob dopravy na zájmový útvar. Na výběr měli hromadnou dopravu organizovanou školou nebo vlastní dopravu.

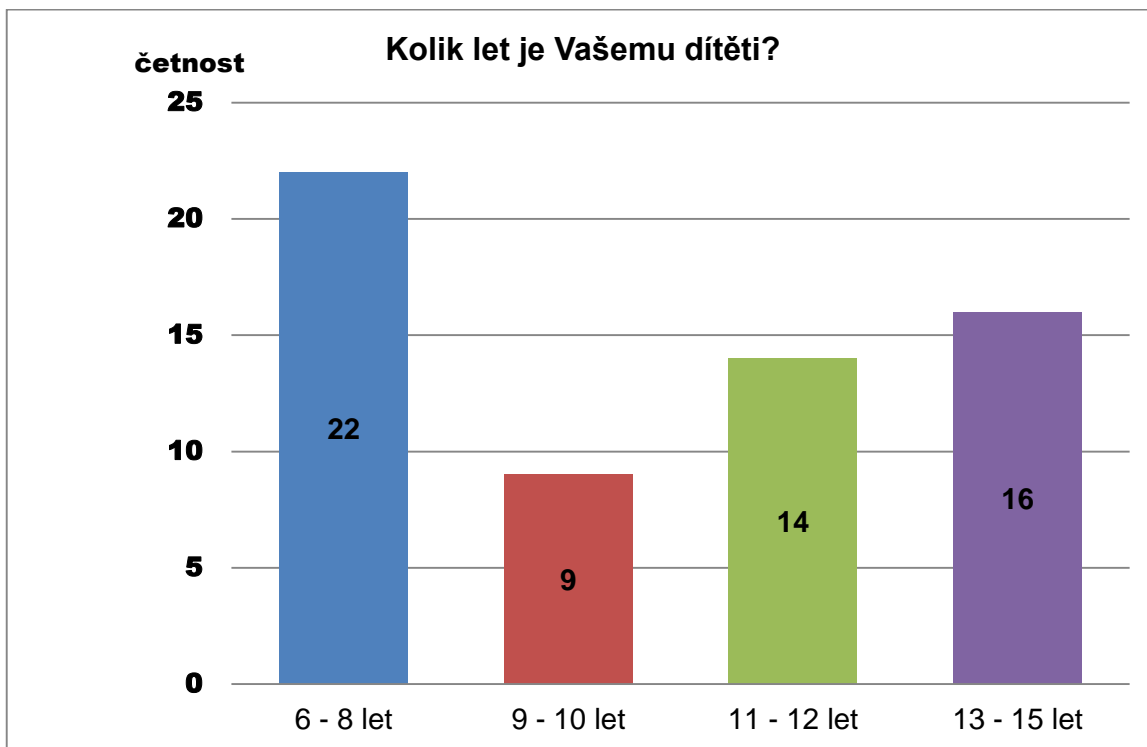
5 VÝSLEDKOVÁ ČÁST

Při analýze výsledků jsme hledali odpovědi na výzkumné otázky a shromažďovali jsme data pro obecnější závěry vztahující se k zavedení jezdecké turistice na Základní školu Dolní Hbity. Zjistili jsme, věkové rozložení žáků, kolik z nich navštěvuje nějaký zájmový útvar, kolik z nich by mělo zájem o jezdeckou turistiku v rámci zájmového útvaru, finanční možnosti rodičů a další informace. Pro přehlednost jsme data vložili do tabulek a grafů v programu Microsoft Excel.

5.1 Výsledky ankety

1.) Otázka č. 1: Kolik let je Vašemu dítěti?

První otázka zjišťuje věkový profil žáků na ZŠ Dolní Hbity.

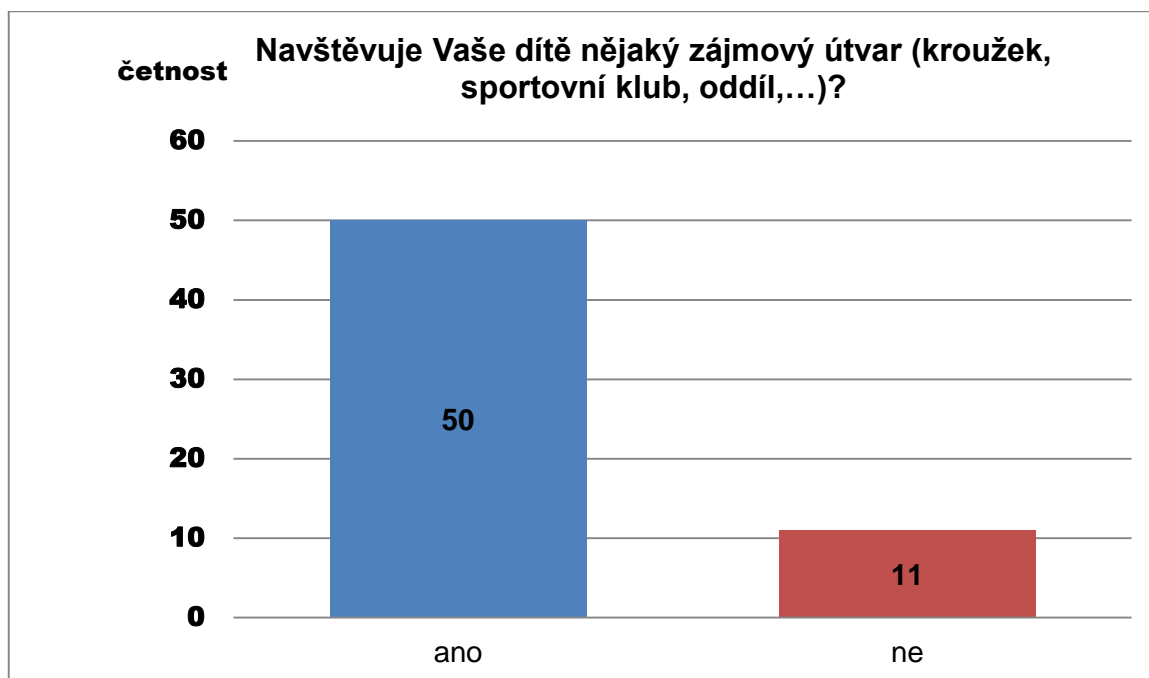

Graf č. 1: Kolik let je Vašemu dítěti?

Závěr: Nejvíce rodičů, kteří dotazník vyplnili, má dítě ve věku od 6 do 8 let. Druhá nejvíce zastoupená skupina jsou žáci ve věku od 13 do 15 let. O trochu méně pak skupina, kde jsou žáci ve věku od 11 do 12 let. Nejméně rodičů má dítě ve věku od 9 do 10 let. Tyto výsledky odpovídají věkovému rozložení na ZŠ Dolní Hbity, tudíž jsme předpokládali, že nejvíce zastoupenou skupinou budou děti ve věku od 6 do 8 let.

Otázka č. 2: Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový útvar (kroužek, sportovní klub, oddíl,...)?

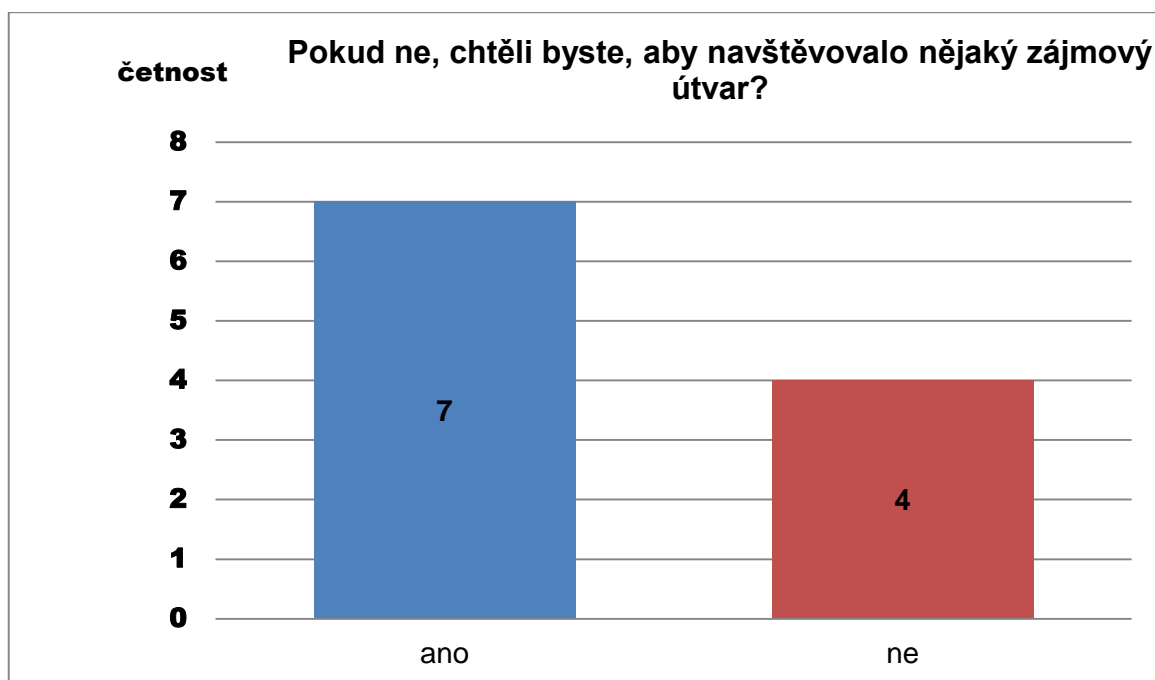
Touto otázkou jsme zjišťovali, zda žáci už nějaký zájmový útvar (zájmovou činnost) navštěvují.

Graf č. 2: Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový útvar (kroužek, sportovní klub, oddíl,...)?

Závěr: Valná většina žáků navštěvuje nějaký zájmový útvar. Myslíme si, že hlavní důvod je časové vytížení rodičů (práce), kteří se velmi často nemohou sami postarat o naplnění volného času dítěte. Proto využívají možnost nabídky zájmových útvarů, kde děti můžou smysluplně využít svůj volný čas.

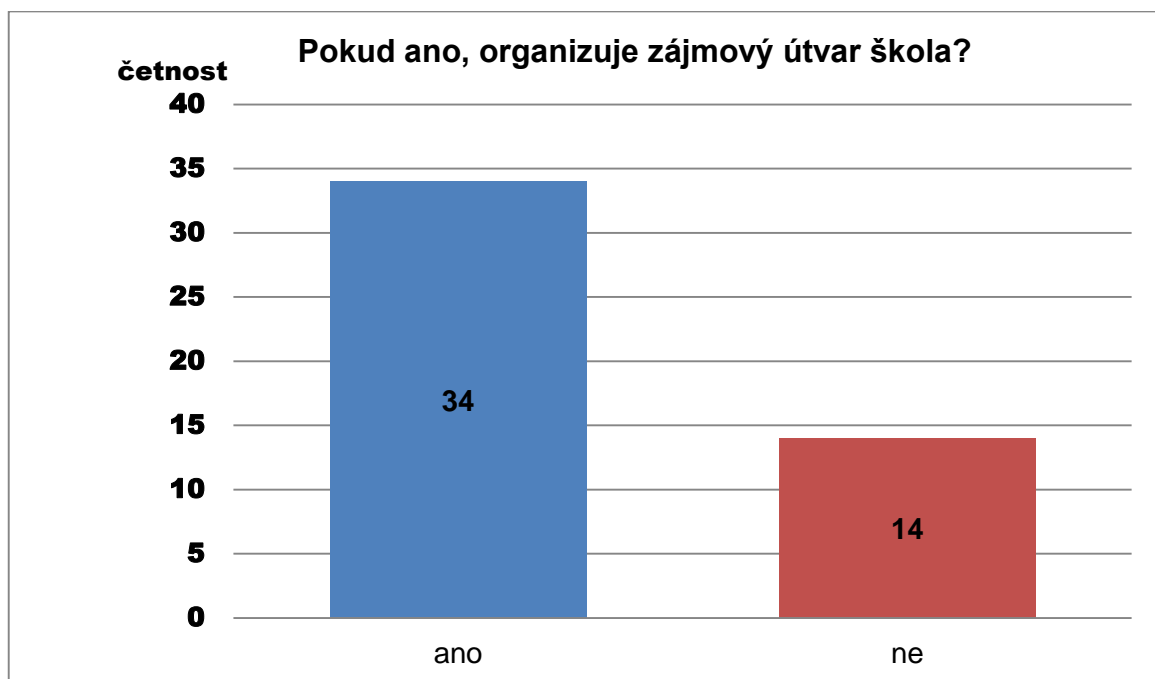
Podotázka č. 2: Pokud ne, chtěli byste, aby navštěvovalo nějaký zájmový útvar?

Graf č. 3: Pokud ne, chtěli byste, aby navštěvovalo nějaký zájmový útvar?

Závěr: 7 rodičů uvedlo, že chtějí, aby jejich dítě navštěvovalo zájmový útvar. 4 z rodičů nejví zájem o účast jejich dětí v zájmových útvarech.

Podotázka č. 2: Pokud ano, organizuje zájmový útvar škola?

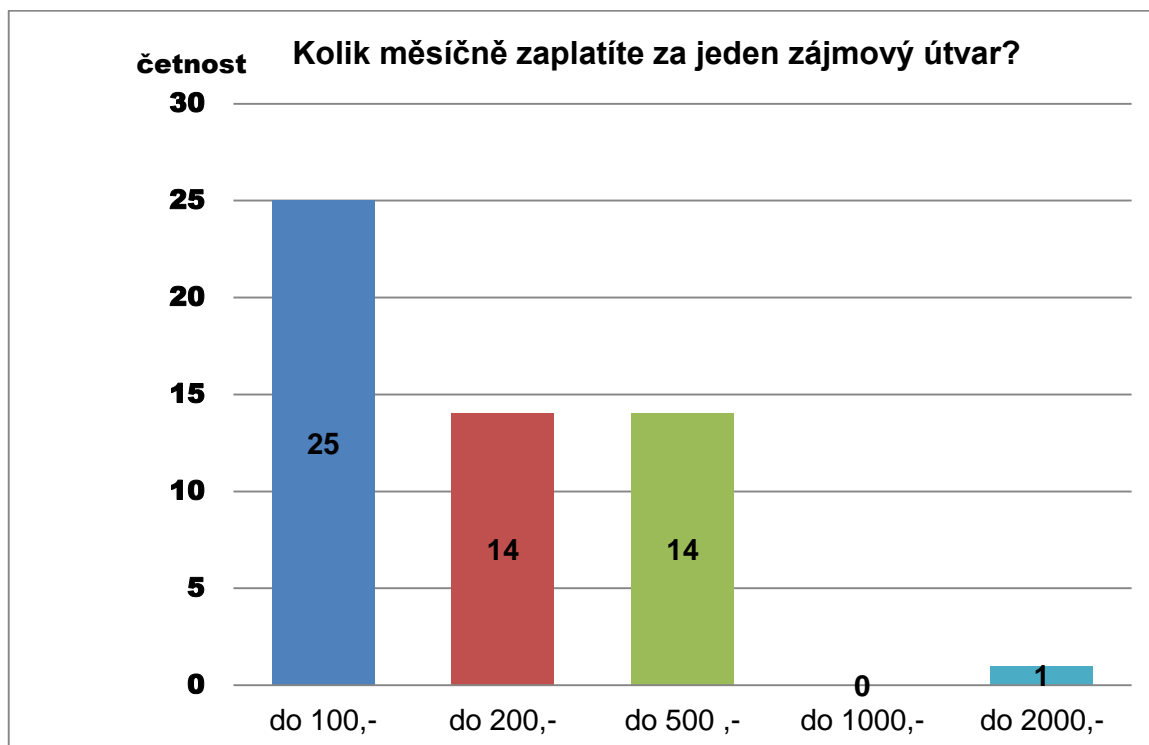

Graf č. 4: Pokud ano, organizuje zájmový útvar škola?

Závěr: Pokud děti navštěvují nějaký zájmový útvar, tak ve většině případů ho organizuje škola, kterou děti navštěvují, tedy ZŠ Dolní Hbity.

Otázka č. 3: Kolik měsíčně zaplatíte za jeden zájmový útvar?

Otázka číslo 3 sleduje, jaké jsou měsíční výdaje rodičů za jednoho žáka za jeden zájmový útvar.

Graf č. 5: Kolik měsíčně zaplatíte za jeden zájmový útvar?

Závěr: Nejčastější částkou, kterou rodiče platí za jeden zájmový útvar, je částka do 100,- Kč. Časté jsou i výdaje za zájmovou činnost do 200,- Kč a do 500,- Kč. Jeden rodič uvedl, že měsíční náklady za zájmový útvar dosahují částky do 2000,- Kč.

Otázka č. 4: Má Vaše dítě kladný vztah ke zvířatům?

Tato otázka zjišťuje, zda má žák kladný vztah ke zvířatům.

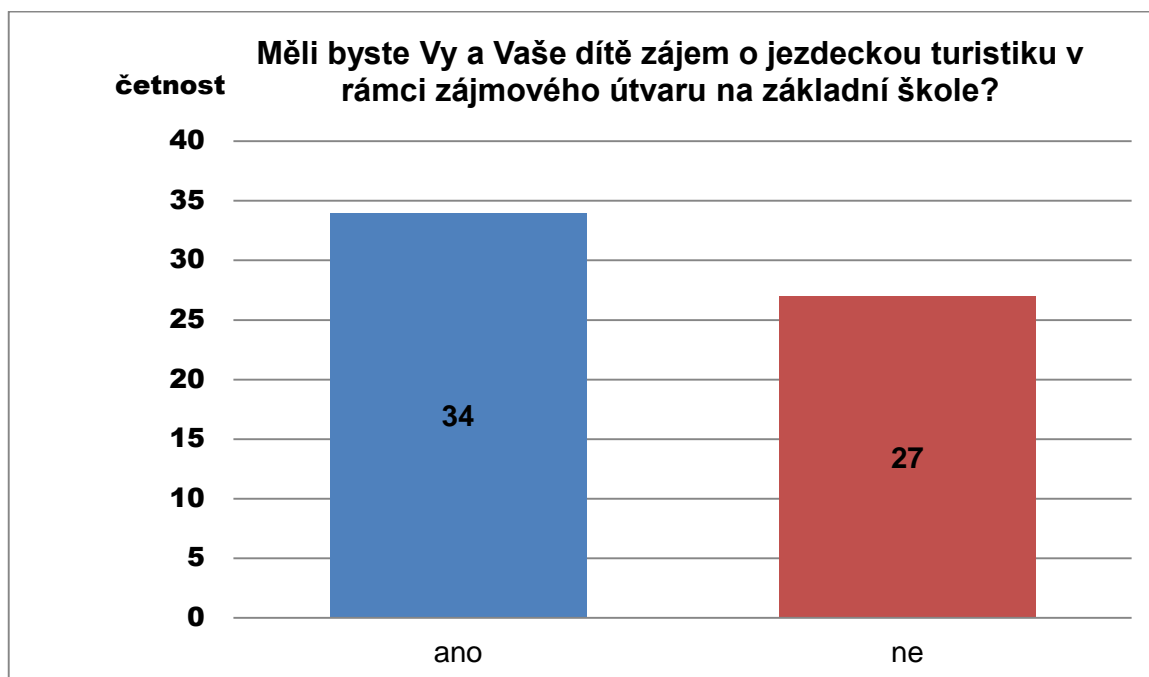

Graf č. 6: Má Vaše dítě kladný vztah ke zvířatům?

Závěr: Skoro všichni rodiče uvedli, že jejich dítě má velmi kladný vztah ke zvířatům a většina dokonce nějaké zvíře vlastní. Jedno dítě kontakt se zvířaty nevyhledává a jedno se necítí dobře v přítomnosti zvířat.

Otázka č. 5: Měli byste Vy a Vaše dítě zájem o jezdeckou turistiku v rámci zájmového útvaru na základní škole? (jízda na koni přírodou, znalosti o jezdecké turistice, péče o koně, péče o stáj a boxy, péče o sedlový materiál a další postroje, vědomosti o krmení koní)

Pátou otázkou zjišťujeme, jestli by byl zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika na ZŠ Dolní Hbity.

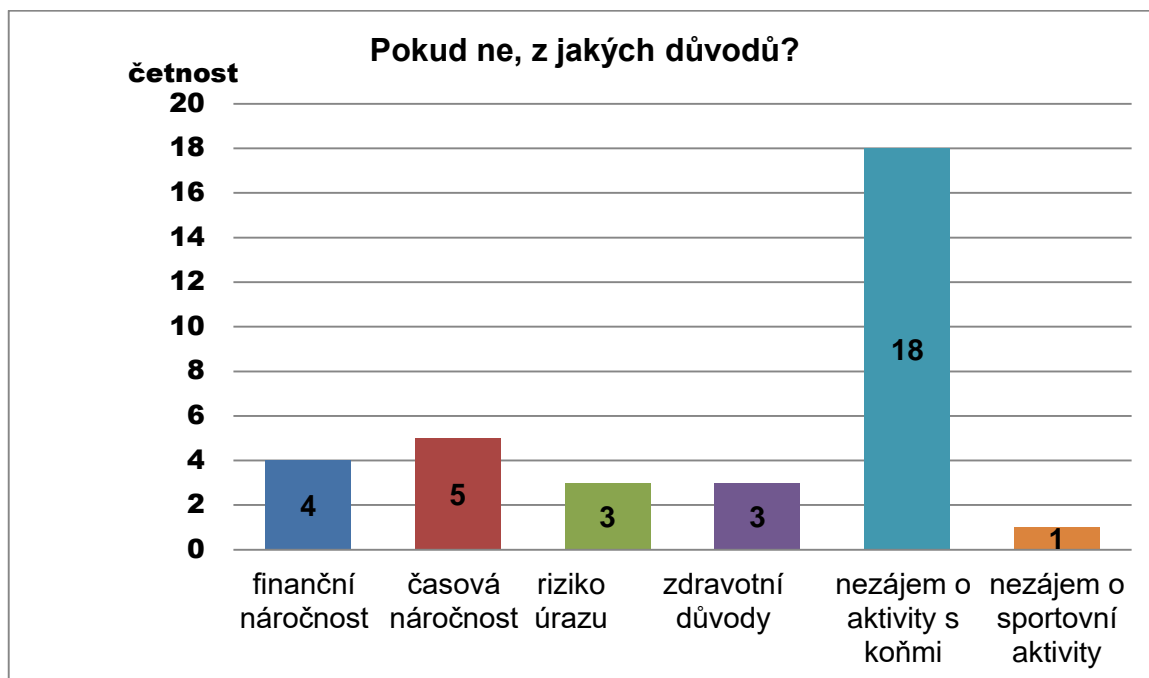

Graf č. 7: Měli byste Vy a Vaše dítě zájem o jezdeckou turistiku v rámci zájmového útvaru na základní škole?

Závěr: Více než polovina rodičů uvedla, že by oni i jejich děti měli zájem o zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika do školy ZŠ Dolní Hbity.

Podotázka č. 5: Pokud ne, z jakých důvodů?

Tato otázka byla směřována pro ty, kdo nemají zájem o zavedení takovéto zájmové činnosti. Otázka zjišťovala důvody nezájmu.

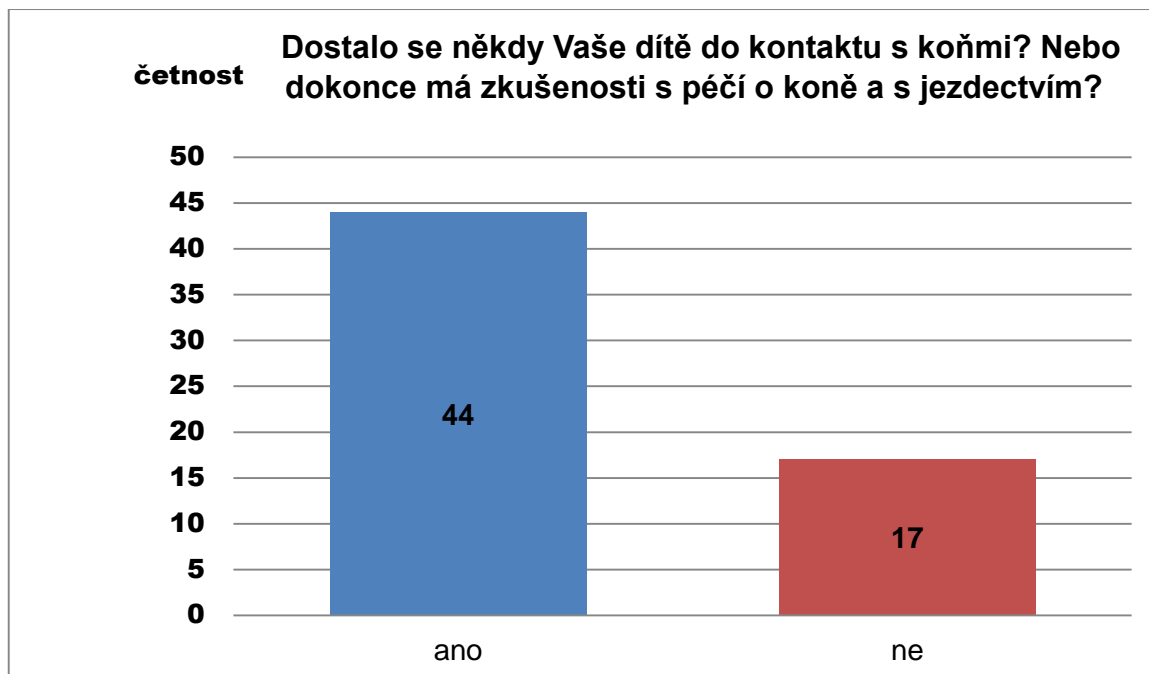

Graf č. 8: Pokud ne, z jakých důvodů?

Závěr: Nejčastějším důvodem nezájmu zavedení zájmového útvaru Jezdecká turistika je nezájem o aktivity s koňmi. Dalším častým důvodem je časová a finanční náročnost této aktivity. Dále mají rodiče obavy z úrazů během této aktivity, kde je toto riziko vysoké. Tři děti by se tohoto kroužku nemohly zúčastnit ze zdravotních důvodů. Jeden žák nejeví žádný zájem o jakékoliv sportovní aktivity.

Otázka č. 6: Dostalo se někdy Vaše dítě do kontaktu s koňmi? Nebo dokonce má zkušenosti s péčí o koně a s jezdecktím?

Tato otázka zjišťovala, zda se žák někdy dostal do kontaktu s koňmi nebo dokonce, jestli má nějaké zkušenosti s péčí o koně a s jezdecktím.

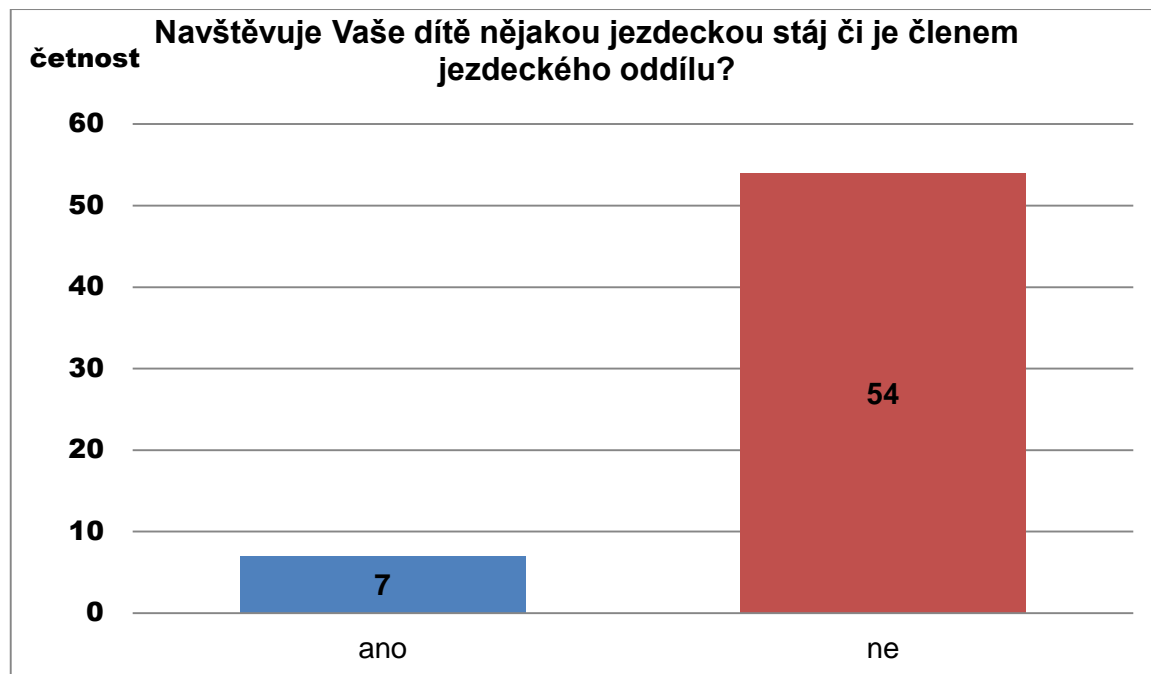

Graf č. 9: Dostalo se někdy Vaše dítě do kontaktu s koňmi? Nebo dokonce má zkušenosti s péčí o koně a s jezdecktím?

Závěr: Pouze sedmnáct žáků se do kontaktu s koňmi nedostalo. Většina dětí se do kontaktu s koňmi dostala nebo má dokonce zkušenosti s péčí o koně a jezdecktím. Myslíme si, že to je tím, že děti na vesnicích mají větší možnost dostat se do prostředí s koňmi.

Otázka č. 7: Navštěvuje Vaše dítě nějakou jezdeckou stáj či je členem jezdeckého oddílu?

Touto otázkou jsme zjišťovali, kolik žáků navštěvuje jezdeckou stáj nebo je členem jezdeckého oddílu.

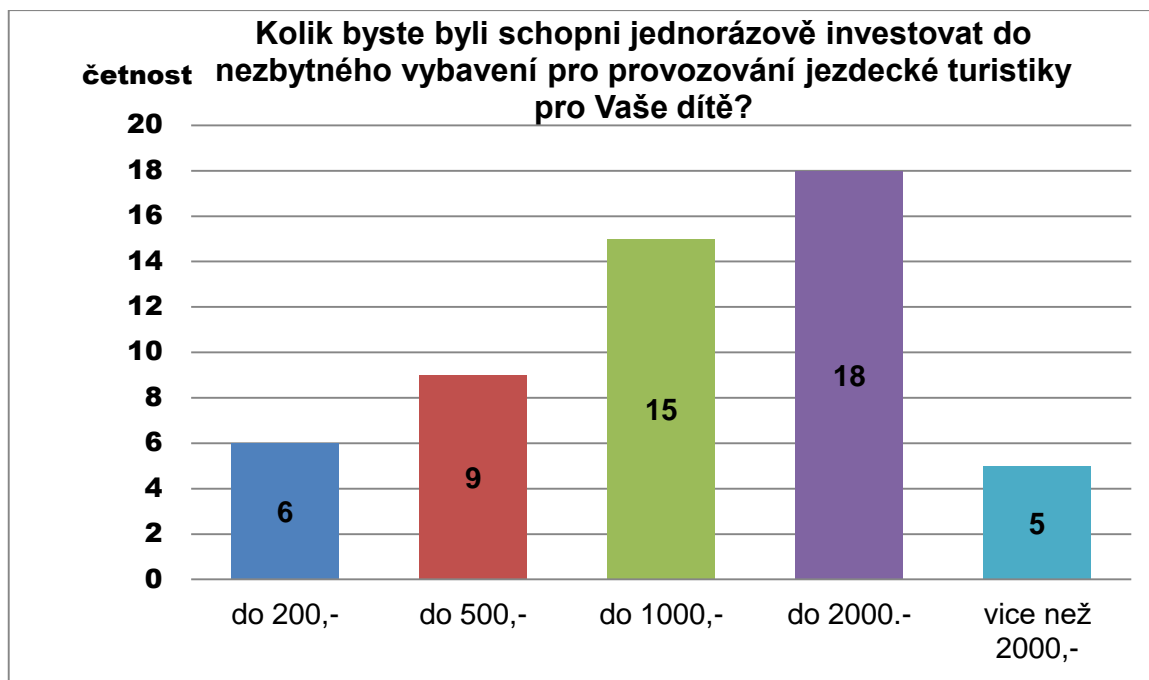

Graf č. 10: Navštěvuje Vaše dítě nějakou jezdeckou stáj či je členem jezdeckého oddílu?

Závěr: I když spousta dětí zkušenosti s koňmi má, pouze 7 žáků navštěvuje pravidelně nějakou jezdeckou stáj nebo je členem jezdeckého oddílu. 54 žáků pravidelně žádnou jezdeckou stáj nenavštěvuje ani není členem jezdeckého oddílu.

Otázka č. 8: Kolik byste byli schopni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky pro Vaše dítě? (přilba, chapsy, jezdecké boty, jezdecké rukavice,...)

Devátá otázka zjišťovala, kolik by byli rodiče schopni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky.

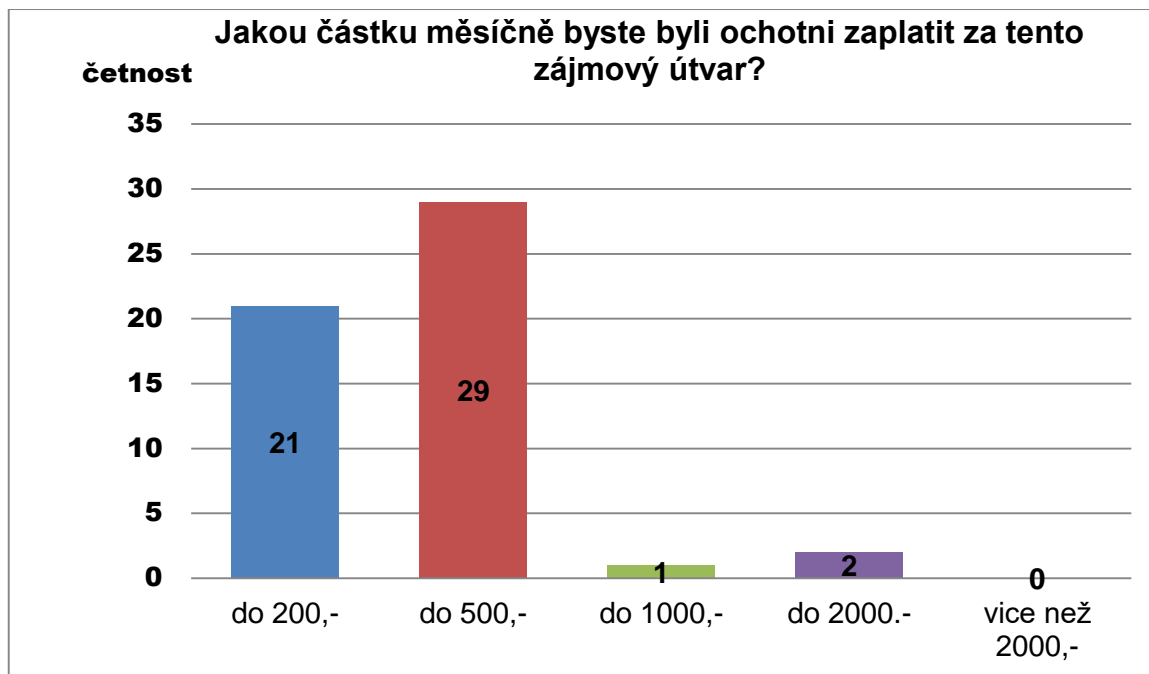

Graf č. 11: Kolik byste byli schopni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky pro Vaše dítě?

Závěr: Nejvíce rodičů je schopno jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky do 2000,- Kč, 5 rodičů by dokonce zaplatilo více než 2000,- Kč. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou rodiče, kteří by investovali do 1000,- Kč. 9 rodičů by dalo za vybavení nejvíce 500,- Kč. Pouze 6 rodičů by neinvestovalo více než 200,- Kč.

Otázka č. 9: Jakou částku měsíčně byste byli ochotni zaplatit za tento zájmový útvar?

V desáté otázce jsme sledovali, kolik by rodiče byli ochotni platit měsíčně za zájmový útvar Jezdecká turistika.

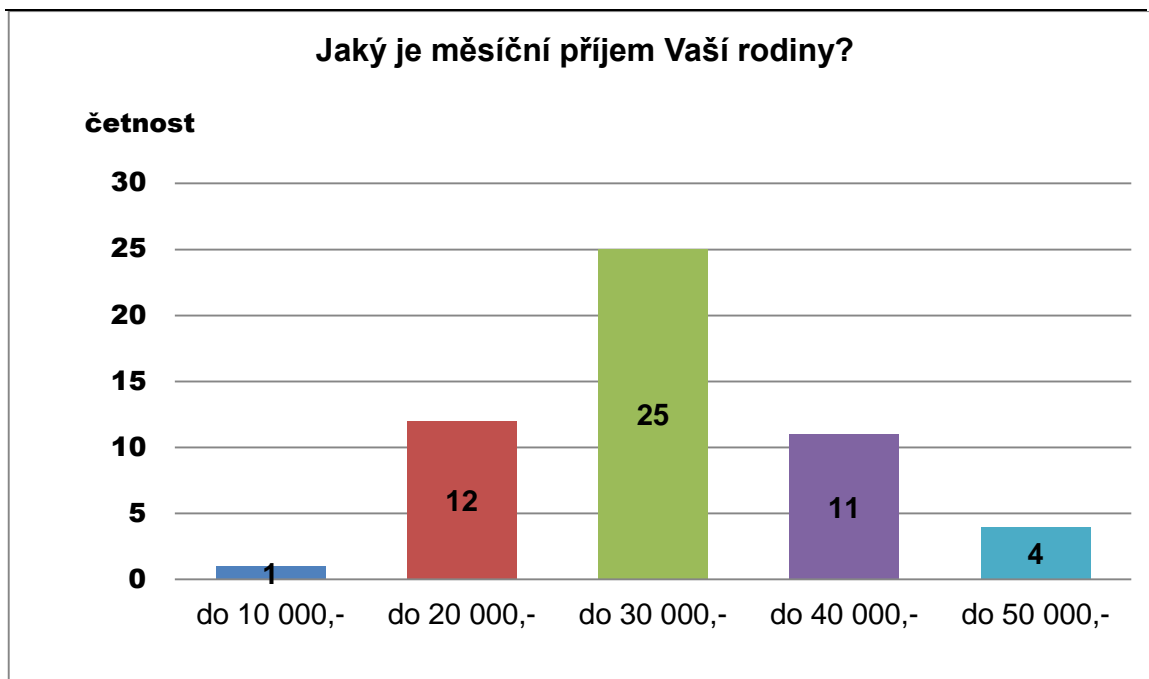

Graf č. 12: Jakou částku měsíčně byste byli ochotni zaplatit za tento zájmový útvar?

Závěr: Rodiče by nejčastěji souhlasili s částkou do 500,- Kč za zájmový útvar jezdecká turistika. Spoustu rodičů by bylo ochotno zaplatit pouze do 200,- Kč. Mezi rodiči jsou ale i tací, kteří by zaplatili do 1000,- Kč a do 2000,- Kč.

Otázka č. 10: Jaký je měsíční příjem Vaší rodiny?

V této otázce jsme se ptali, jaký je měsíční příjem rodiny.

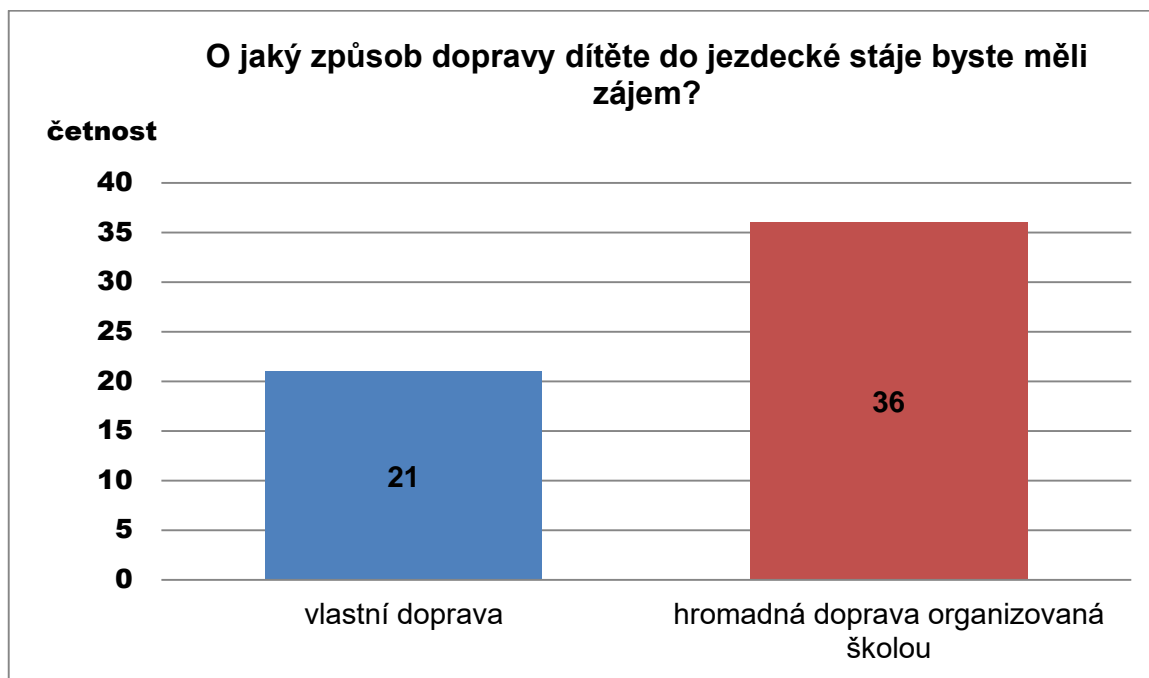
Graf č. 13: Jaký je měsíční příjem Vaší rodiny?

Příjem

Závěr: Nejvíce rodičů uvedlo, že měsíční příjem rodiny je do 30 000,- Kč. Přibližně na stejno jsou pak skupiny rodičů, jejichž měsíční příjem je do 20 000,- Kč a do 40 000,- Kč. 4 rodiny mají měsíční příjem do 50 000,- Kč. Jedna rodina má měsíční příjem do 10 000,- Kč.

Otázka č. 11: O jaký způsob dopravy dítěte do jezdecké stáje byste měli zájem?

Otázka, která zjišťuje, o jaký způsob dopravy dítěte do jezdecké stáje by měli rodiče zájem.

Graf č. 14: O jaký způsob dopravy dítěte do jezdecké stáje byste měli zájem?

Závěr: Nejvíce by rodičům vyhovovala hromadná doprava organizovaná školou. Ale i hodně rodičů by bylo schopno zajistit vlastní dopravu na zájmovou činnost Jezdecká turistika.

6 DISKUSE

Jezdecká turistika je poměrně mladým odvětvím v oblasti cestovního ruchu, které v posledních letech začíná nabývat na významu. Můžeme říci, že jde o kombinaci jízdy na koni a relaxaci v přírodě, kde převažuje poznávací složka nad sportovně-technickou. Při této činnosti se vytváří a zdokonaluje pouto člověka a koně. Turistika na koni klade důraz na pohyb jako aktivitu provozovanou ve volném čase, během níž je zprostředkováván zážitek nejenom z navštívených míst, ale i z jízdy samotné. Jedná se o velmi záživnou činnost, která je umožněna velmi malému okruhu osob. Jedním z mnoha kladů této činnosti je bezprostřední kontakt člověka s přírodou. Dnešní děti a mládež žijí spíše ve virtuálním světě a pobývají v přírodě minimum svého času, někteří vůbec. Pro žáky mladšího školního věku je zábavnější a akčnější hrát počítačové hry než trávit svůj volný čas s kamarády venku v přírodě. Žáci staršího školního věku zcela pohltili sociální sítě, na kterých jsou schopni trávit veškerý svůj volný čas. Avšak nejaktuálnějším problémem dnešních dětí a mládeže jsou „youtuberi“. Týká se to jak dětí mladšího školního věku, tak dětí staršího školního věku. „Youtuber“ je tvůrce, který svou videotvorbou dokáže oslovit desítky až stovky tisíc lidí. Tito lidé se zejména mezi mladými těší velké sledovanosti a oblíbenosti. „Youtuber“ je mnohdy spolužák nebo chlapec či dívka z města nebo vesnice, tudíž má ke svým příznivcům často velmi blízko. Žáci, kteří sledují videa „youtuberů“ v nich vidí svůj vzor, napodobují jejich „žertíky“ a chtějí také tvořit svá videa. To všechno vede k odcizování k přírodě. Jejich zájmy se zcela neslučují s pobýváním v přírodě. Z našeho pohledu nabízí jezdecká turistika pobyt v přírodě velmi atraktivní formou. Myslíme si, že touto aktivitou bychom mohli děti přilákat zpět k přírodě. Dále shledáváme velký přínos této aktivity pro žáky, kteří příliš nezapadají do kolektivu a nedokáží si najít kamaráda v důsledku nemožnosti navázat s ostatními ten správný kontakt. Kůň jim může nabídnout přátelství bez předsudků. Má během pár sekund jasno, s jakým úmyslem k němu člověk přichází, a v jakém stavu je jeho nitro, a podle toho se k němu chová. Pocit sounáležitosti dítě prožívá už jenom členstvím v nějaké skupině. Žáci musí při práci s koňmi spolupracovat, radit a pomáhat si navzájem. Z těchto důvodů jsme zkoumali možnosti zavedení jezdecké turistiky v rámci zájmového útvaru na základní škole.

Předpokládali jsme, že o zájmový útvar jezdecká turistika zájem bude. Naše předpoklady vycházeli ze zjištění velkého zájmů žáků o jízdu na koni. Děti přitahuje na koních jejich krása a ušlechtilost. Když můžou sedět na hřbetě koně, jejich sebevědomí

prudce stoupá. Pod správným vedením můžou totiž ovládat velké zvíře, které budí respekt. Je ale velmi těžké najít stáj v příjemném prostředí a s osobním přístupem, který děti potřebují a zároveň finančně dostupnou. Dále práce s koňmi přináší vysoké riziko úrazu, rodiče se často bojí nechat své dítě bez vlastního dozoru v koňském prostředí s lidmi – zaměstnanci stáje, které neznají. Domníváme se, že rodiče mají větší pocit klidu a bezpečnosti, když jejich dítě během této činnosti bude pod dozorem pedagoga – učitele, kterého rodič i dítě dobře zná a důvěřuje mu.

Dále jsme předpokládali, že je reálná možnost zavedení jezdecké turistiky do základní školy v rámci zájmového útvaru. ZŠ Dolní Hbity je umístěna v oblasti, kde je široká síť jezdeckých stezek. Pro provozování zájmového útvaru jsme vybrali Jezdecký areál Zduchovice. Jelikož nabízí skvělé podmínky pro zavedení tohoto zájmového útvaru. V její blízkosti se nachází páteří červeně značená stezka. Jde o tzv. východní trasu dlouhou 88 km, která prochází krásnou lesnatou krajinou po hřebenech Brd, přírodně udržovaným lesem. Okolí Zduchovic nabízí také spoustu neznačených přírodních cest, po kterých je dovoleno jet na koni. Další výhodou této jezdecké stáje je, že je skvěle přizpůsobena na výcvik dětí a mládeže. Může nabídnout 5 koní a 3 poníky určených pro práci s dětmi a mládeží. Tito koně a poníci jsou velmi dobře přiježdění, nelekaví a zvyklí na práci s dětmi. Jezdecká stáj je umístěna v turisticky atraktivní lokalitě, kde je možné navštívit mnoho zajímavých turistických cílů. Dalším důvodem výběru této stáje byla výborná dostupnost k ní. Doprava do jezdeckého areálu je časově i finančně nenáročná.

Reálnost zavedení zájmového útvaru jsme zkoumali také podle finančních možností rodičů. Pomocí ankety jsme zjišťovali, jakou částku měsíčně by rodiče byly ochotni platit za zájmový útvar Jezdecká turistika. Překvapila nás ochota rodičů platit celkem nemalou částku. Převážná část rodičů uvedla jako maximální částku 500,- Kč měsíčně za zájmový útvar. Domníváme se, že je to dobrou informovaností rodičů o finanční náročnosti této aktivity a při vyplňování ankety byli realističtí. Očekávali jsme částku maximálně 200,- Kč měsíčně. Za kterýkoli jiný zájmový útvar na ZŠ Dolní Hbity platí rodiče 30,- Kč za 90 minut, tedy 120,- Kč měsíčně. Zájmové útvary v rámci nabídky základní školy však trvají většinou 45 minut, to znamená, že rodiče platí měsíčně 60,- Kč za jeden zájmový útvar. Proto nás částka 500,- Kč překvapila. Dokonce se objevily částky do 2000,- Kč, které by byly rodiče ochotni platit za tento zájmový útvar. 34 žáků ZŠ Dolní Hbity by mělo zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika. Z toho 29 rodičů uvedlo, že jsou ochotni za tento zájmový útvar měsíčně platit maximálně 500,- Kč. Jelikož jsme náklady s provozováním tohoto zájmového útvaru vypočetli na 452,- Kč, můžeme tvrdit, že

zájmový útvar Jezdecká turistika by byl dostupný pro většinu zájemců o tento zájmový útvar.

Tato práce dále zkoumala, jestli by byl zájmový útvar Jezdecká turistika finančně dostupný i pro sociálně slabé rodiny. Jak jsme už výše zmínili, měsíční výdaje za zájmový útvar by činily 452,- Kč. To by znamenalo 2 260,- Kč za pololetí. Když bychom navíc připočetli počáteční jednorázové výdaje za vybavení žáka pro provozování jezdecké turistiky, dostali bychom se ještě na mnohem vyšší částku. Avšak je zde možnost velkou částku na nezbytně potřebné vybavení ušetřit. Pro provozování jezdecké turistiky je kvůli bezpečnosti nutné mít ochranu hlavy, tedy jezdeckou přilbu. Téměř stejný efekt ochrany hlavy má cyklistická helma, kterou by žák mohl mít místo jezdecké přilby. Domníváme se, že cyklistickou helmu vlastní většinou i děti ze sociálně slabých rodin. Pokud dítě nevlastní helmu, její zakoupení je finančně méně náročné než zakoupení jezdecké přilby. Dále musíme uvažovat o nákupu jezdeckých kalhot, které ale můžeme nahradit legíny nebo upnutými tepláky. Ušetřit se dá i při nákupu jezdeckých bot. Pro provozování jezdecké turistiky stačí dítěti tenisky nebo holínky. I přesto, že počáteční náklady na vybavení můžou být vcelku nulové, myslíme si, že částka 452,- Kč je pro sociálně slabé rodiny celkem vysoká. Nemáme však dostatek informací na to určit přesnou částku, kterou by byly sociálně slabé rodiny schopny za zájmový útvar měsíčně platit.

V reálnou možnost zavedení jezdecké turistiky pro žáky základní školy jsme věřili už před začátkem vypracování diplomové práce. Bylo to tak hlavně z důvodu dobré znalosti prostředí, ve kterém bylo prováděno šetření pro diplomovou práci. Na začátku projektu jsme však počítali s vyššími finančními náklady spojenými s provozováním jezdecké turistiky. Potěšilo nás, že ze 61 dotazovaných jich 34 uvedlo, že by mělo zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika. Zájem o tento zájmový útvar by tedy měla více než polovina dotazovaných. Z toho převážná část by byla ochotna platit měsíčně částku, která by pokryla měsíční náklady za provozování jezdecké turistiky. Výsledky práce dopadly lépe, než jsme očekávali a příjemně nás překvapily. Jezdecká turistika je poměrně nový, ale rychle se rozvíjející druh sportovního vyžití, ve kterém dochází k úzkému propojení a spolupráci mezi člověkem a koněm. Myslíme si, že zavedením jezdecké turistiky na základní školy by mohlo přispět k dalšímu rozšíření této aktivity. Tato diplomová práce může sloužit jako příručka učitelům, kteří by měli zájem o zavedení jezdecké turistiky na školu.

7 ZÁVĚR

Smysluplně strávený volný čas je nedílnou součástí správného rozvoje každého žáka. Způsob jeho trávení je důležitý stejně jako samotné vzdělání, může se totiž odrazit na budoucím vývoji žáka. Při smysluplném trávení volného času žáci utvářejí svoji osobnost, uspokojují své potřeby a učí se novým věcem. Pomocí volnočasových aktivit v kolektivu si utvářejí pozitivní vztahy s lidmi, učí se komunikovat, spolupracovat s ostatními členy skupiny a učit se toleranci k ostatním. Velký vliv na člověka má také prostředí. Pobyt v přírodě má kladný vliv zejména na fyzické zdraví. Dostatečným množstvím aktivit a času stráveného venku lze do jisté míry předcházet velké části zdravotních problémů žáků. Z našeho pohledu nabízí jezdecká turistika smysluplné využití volného času spojené s pobytem venku. Proto jsme zkoumali možnosti a podmínky zavedení jezdecké turistiky na Základní školu Dolní Hbity v rámci zájmového útvaru.

V teoretické části jsme z různých zdrojů získávali poznatky o problematice volného času, charakterizovali jsme vývojové zákonitosti dětí školního věku, zkoumali jsme vztah dětí k přírodě a objasnili pojem jezdecká turistika. Hlavním cílem bylo shromáždění informací o jezdecké stáji a jejího okolí, kde by byla možnost provozování jezdecké turistiky žáků základní školy. Zaměřili jsme se na jezdecké stezky a turistické cíle v této lokalitě. Dále jsme vyhledali nejvhodnější cestovní společnost, která by žáky dopravovala do jezdecké stáje. V obou možnostech jsme zkoumali finanční náročnost, jelikož si myslíme, že ta je zásadní pro účast žáků v kterémkoli zájmovém útvaru. Dalším cílem bylo pomocí ankety zjistit zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika na Základní škole Dolní Hbity. Pomocí ankety jsme dále vyhodnocovali částku, kterou by rodiče byli ochotni měsíčně platit za tento zájmový útvar. Snažili jsme se určit, zda jezdecká turistika v rámci zájmového útvaru na Základní škole Dolní Hbity by byla finančně dostupná i pro sociálně slabé rodiny

Výsledky nás příjemně překvapili, jelikož zájem o zájmový útvar Jezdecká turistika má více než polovina dotazovaných, konkrétně 34 dotazovaných ze 61. Z toho 29 respondentů uvedlo, že by byli ochotni platit částku 500,- Kč měsíčně za tento zájmový útvar. Skutečné celkové měsíční náklady za provozování jezdecké turistiky na Základní škole Dolní Hbity jsme spočítali na 452,- Kč na jednoho žáka. Zda je to částka přijatelná i pro sociálně slabé rodiny, nedokážeme odhadnout, jelikož nemáme dostatek informací pro posouzení. Domníváme se však, že tato částka je bohužel pro ně příliš vysoká.

Díky svému vedoucímu práce panu Doc. PhDr. Janu Neumanovi, který se zúčastnil konference na téma Nature and Outdoor sports konané v Severním Irsku v roce 2015, jsme zjistili, že téma začlenění jezdeckví do základních škol je řešeno i v zahraničí. Francouzská jezdecká federace ve spolupráci s Ministerstvem školství spustila v roce 2015 národní operaci s názvem „Poney Ecole“, v překladu „Pony škola“. Více než 1600 certifikovaných jezdeckých zařízení nabízí mateřským a základním školám výuku dětí a žáků jízdy na koni v rámci mimoškolních aktivit. Tento francouzský přístup nám připadá velmi přínosný a myslíme si, že by se dalo uvažovat o zrealizování této myšlenky i v České republice.

8 LITERATURA

1. ANDRLOVÁ, M. *Na koni křížem krážem po Česku*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008. 128 s. Tipy na výlety. ISBN 978-80-253-0569-0.
2. BLAŽKOVÁ, J. Prudce přibývá dětí, které se nemohou učit. *Mladá fronta*, 2006, roč. 17, č. 256, s. 1, 4. ISSN 1210-1168
3. BOŘÁNEK, V. *Horsemanship - přirozené jezdeckví*. Vyd. 2. Aš: Harmony, 2005 [i.e. c2006]. 91 s. ISBN 80-903484-1-6.
4. BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí: učebnice pro střední školy*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Informatorium, 2004. 203 s. ISBN 80-7333-024-5
5. BRIERLEY, J. K. *7 prvních let života rozhoduje*. Překlad Karel Balcar. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. 111 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-484-2.
6. BUREŠOVÁ, P.: *Hipostezky aneb na koni až na kraj světa*. Jestřebský zpravodaj-měsíčník Obecního úřadu v Jestřebí, vydáno 20.1. 2006, evidenční číslo MK ČR E 13758
7. ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1993. 415 s. ISBN 80-7066-534-3.
8. *Člověk + příroda = udržitelnost?: texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh, 2009. 100 s. APEL. ISBN 978-80-903968-5-2.
9. DUŠEK, J. a KOL. *Chov koní*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Brázda, 2007. 400 s. , [15] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-209-0352-5.
10. FRANĚK, M. Co je a kde se vzala environmentální psychologie. [online] Bedrník: Časopis pro ekogramotnost. 2007, roč. 5, č. 2. [cit 2016-02-02] Dostupné z: <http://www.pavucina-sev.cz/soubory/bedrnik-kveten-2007--f328.pdf>
11. GALAJDOVÁ, L., GALAJDOVÁ, Z. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 167 s. ISBN 9788073678791.
12. GORDON-WATSON, M., CALL, V., MONTGOMERY, S. *Kůň: historie chovu, plemena, péče o koně, jezdecký výcvik*. Vyd. 1. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003, s. 15. ISBN 80-7200-486-7.
13. HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. 127 s. ISBN 978-80-7290-471-6

14. HESS, L., FIALOVÁ, R. Vliv zvířat na psychiku člověka [online]. Přírodovědecký časopis Vesmír. Vesmír 74, 636, 1995/11. [cit 2016-02-02] ISSN 1214-4029. Dostupné na:<http://www.vesmir.cz/clanek/vliv-zvirat-na-psychiku-clověka>
15. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.
16. HOLLÝ, K. *Jezdecká turistika*. Ostrava: Montanex, 2003. 109 s. Kůň v životě člověka. ISBN 80-7225-104-X
17. HORKÁ, H. *Ekologická výchova na 1. stupni základní školy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 78 s. ISBN 80-210-0742-7.
18. HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. 1.vyd. Brno: Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU, 2005. 158 s. ISBN 80-210-3750-4
19. HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z. *Studie k předškolní pedagogice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 121 s. ISBN 978-80-210-5467-7.
20. HUGHES, Z. Children's Leisure Activities [on-line] EVERYDAYLIFE.GLOBALPOST.COM [cit 2016-01-12]. Dostupné na: <http://everydaylife.globalpost.com/childrens-leisure-activities-5039.html>
21. JIRÁSKOVÁ, I., MIKULE, V. (2009). *Zemědělství-pohled na hipoturistiku*. Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety. Kostelec: Lesnická práce.
22. KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 175 s. ISBN 978-80-262-0450-3.
23. KAPUCIÁNOVÁ, M. *Lesní a venkovní pedagogika: příručka k projektu Alma Mater Studiorum*. Praha: UK v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. 52 s. ISBN 978-80-7290-451-8.
24. KLVAČ, P., ed. *Člověk a les*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 78 s. ISBN 80-210-4202-8.
25. KOL. AUTORŮ. *Děti, aby byly a žily*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. 96 s, [16] s barev. obr. příl. ISBN 80-7212-382-3.
26. KRATOCHVÍLOVÁ, E.. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. 2., upr. a rozš. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010. 356 s. ISBN 978-80-8082-330-6.

27. KRAJHANZL, J. Děti a příroda: Období dětského vývoje z hlediska environmentální výchovy. *Český portál ekopsychologie* [online]. 2012 [cit. 2016-02-11]. 21 s. Dostupné z WWW: <www.ekopsychologie.cz/files/39detistudie.pdf>.
28. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9
29. KUPKOVÁ, K. *Utváření vztahu dětí k přírodě*. Brno, 2008. Diplomová práce na MU-PedF. Vedoucí diplomové práce doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.
30. LABUSOVÁ, E. *Učme děti chodit ven - v každém věku a za každého počasí* [online]. 2008 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/clanky/ucime_deti.php
31. LOUV, R., 2006: *Last child in the woods*. Algonquin Books of Chapel Hill, Chapel Hill
32. LOUV, R., 2013: *Last child in the woods*. Webová stránka Last Child in the Woods, <http://richardlouv.com/books/last-child/>. [Staženo 29. 1. 2016].
33. MACHŮ, J. *Návrh jezdeckých tras v CHKO Beskydy – mikroregionu Hornolidečsko*. Brno, 2015. Bakalářská práce na MU-Agronomická fakulta. Vedoucí diplomové práce doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D.
34. MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007, 143 s. ISBN 9788073673253.
35. MEIER, R. *Samostatně v sedle: cíl a skladba tréninku, drezurní cviky, skoková gymnastika, parkúrové ježdění*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2001. 206 s. ISBN 80-209-0300-3
36. MOHAPL, P. Úvod do psychologie nemoci a zdraví. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992. ISBN 80 – 7067 – 127 - 0.
37. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. 145 s. ISBN 978-80-7290-666-6.
38. PÁVKOVÁ, J. a KOL. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
39. PONEY ECOLE 2015: *Les poney-club de France accueillent les écoles*. Lamotte Beuvron: Contact Presse, 2015.
40. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

41. SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.
42. STREJČKOVÁ, E. a KOL. *Děti, aby byly a žily*. Vyd. 1. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí, 2005. 96 s., [16] s barev. obr. příl. ISBN 80-7212-382-3.
43. ŠMAJS, J. *Ohrožená kultura: od evoluční ontologie k ekologické politice*. 3., upr. a rozš. vyd., V Hostu a MU vyd. 1. Brno: Host, 2011. 269 s. ISBN 978-80-7294-458-3.
44. MÜLLER, O. a KOL. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014. 508 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4172-7.
45. NĚMEC, J. a KOL. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3
46. TAUFEROVÁ, L. Vyberte si správného koně: Kůň pro agroturistiku. *Vyberte si správného koně: Kůň pro agroturistiku* [online]. 2010, 1. 1. 2010 [cit. 2014-07-01]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/kone/clanky/r/detail/1736/vyberte-si-spravneho-kone-kun-na-agroturistiku/>
47. VÁCLAVÍK, Tomáš: Agroturistika na ekofarmách. Jak na to. *Ministerstvo zemědělství České republiky*. [online]. 2008. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/eagri/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf. s. 2.
48. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0
49. VALKOUNOVÁ, T. Proč se děti bojí přírody? [online]. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/vsechny-clanky/proc-se-deti-boji/>
50. VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s. ISBN 80-901737-9-9
51. VELEMÍNSKÝ, M. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007, 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
52. VYHNÁLKOVÁ, P. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-86768-73-1.
53. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. c2004, poslední revize 27. 2. 2006 [cit.2016-02-26]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/Files/HTM/Skolskyzakon_561_2004Sb.htm.

54. ZAPLETAL, M. *Vycházky a výlety s dětmi*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-750-7.
55. ZÍMOVÁ, B. *Analýza hipotistiky a její infrastruktury ve Středočeském kraji*. Praha, 2015. Bakalářská práce na VŠE - Fakulta mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce Ing. Liběna Jarolímková, Ph.D.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Základní škola Dolní Hbity	38
Obr. č. 2: Obec Dolní Hbity, okres Příbram	39
Obr. č. 3: Jezdecký areál La Bohéme Zduchovice	42
Obr. č. 4: Vrch Jezerná	42
Obr. č. 5: Výhled na pastvinu a rybník Linhart	43
Obr. č. 6: Zřícenina hradu Vrškamýk	45
Obr. č. 7: Zámek Smolotely	46
Obr. č. 8: Maková Hora	47
Obr. č. 9: Velká Skála	49
Obr. č. 10: Vltavská podkova	50

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Kolik let je Vašemu dítěti?	59
Graf č. 2: Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový útvar (kroužek, sportovní klub, oddíl,...)?	60
Graf č. 3: Pokud ne, chtěli byste, aby navštěvovalo nějaký zájmový útvar?	61
Graf č. 4: Pokud ano, organizuje zájmový útvar škola?	61
Graf č. 5: Kolik měsíčně zaplatíte za jeden zájmový útvar?	62
Graf č. 6: Má Vaše dítě kladný vztah ke zvířatům?	63
Graf č. 7: Měli byste Vy a Vaše dítě zájem o jezdeckou turistiku v rámci zájmového útvaru na základní škole?	64
Graf č. 8: Pokud ne, z jakých důvodů?	65

Graf č. 9: Dostalo se někdy Vaše dítě do kontaktu s koňmi? Nebo dokonce má zkušenosti s péčí o koně a s jezdeckým?	66
Graf č. 10: Navštěvuje Vaše dítě nějakou jezdeckou stáj či je členem jezdeckého oddílu?	67
Graf č. 11: Kolik byste byli schopni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky pro Vaše dítě?	68
Graf č. 12: Jakou částku měsíčně byste byli ochotni zaplatit za tento zájmový útvar? ..	69
Graf č. 13: Jaký je měsíční příjem Vaší rodiny?	70
Graf č. 14: O jaký způsob dopravy dítěte do jezdecké stáje byste měli zájem?.....	71

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Anketa: Začlenění jezdecké turistiky do základní školy v rámci zájmového útvaru

Příloha č. 1 k diplomové práci

Lehocká, I. (2016): Jezdecká turistika v mimoškolní výchově

(Případová studie na Základní škole Dolní Hbity)

Anketa: Začlenění jezdecké turistiky do základní školy v rámci zájmového útvaru

Jmenuji se Iveta Lehocká a jsem studentkou posledního ročníku studia Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze, oboru TVS. Dovoluji si Vám předložit anketu s prosbou o její vyplnění, které Vám nezabere více než 5 minut. Anketa je zcela anonymní a údaje, které mi poskytnete, využiji ve své diplomové práci.

Vyplňte prosím následující anketu. Můžete zaškrtnout i více odpovědí.

Za Vaši ochotu a čas Vám předem velice děkuji.

S pozdravem Iveta Lehocká

1.) Kolik let je Vašemu dítěti?

6 – 8 let 9 – 10 let 11 – 12 let 13 – 15 let

2.) Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový útvar (kroužek, sportovní klub, oddíl,...)?

ano ne

Pokud ne, chtěli byste, aby navštěvovalo nějaký zájmový útvar? ano

ne

Pokud ano, organizuje zájmový útvar škola? ano

ne

3.) Kolik měsíčně zaplatíte za jeden zájmový útvar?

do 100,- do 200,- do 500,- do 1000,- více než 1000,-

4.) Má Vaše dítě kladný vztah ke zvířatům?

- ano velmi, má vlastní zvíře ano velmi, ale nemůže mít vlastní
zvíře ano, ale nechce mít vlastní zvíře nevyhledává kontakt se
zvířaty ne, necítí se dobře v přítomnosti zvířat

5.) Měli byste Vy a Vaše dítě zájem o jezdeckou turistiku v rámci zájmového útvaru na základní škole? (jízda na koni přírodou, znalosti o jezdecké turistice, péče o koně, péče o stáj a boxy, péče o sedlový materiál a další postroje, vědomosti o krmení koní)

- ano ne

Pokud ne, z jakých důvodů?

- finanční náročnost časová náročnost riziko úrazu
 zdravotní důvody nezájem o aktivity s koňmi nezájem o
sportovní aktivity

6.) Dostalo se někdy Vaše dítě do kontaktu s koňmi? Nebo dokonce má zkušenosti s péčí o koně a s jezdeckým?

- ano ne

7.) Navštěvuje Vaše dítě nějakou jezdeckou stáj či je členem jezdeckého oddílu?

- ano ne

8.) Kolik byste byli schopni jednorázově investovat do nezbytného vybavení pro provozování jezdecké turistiky pro Vaše dítě? (přilba, chapsy, jezdecké boty, jezdecké rukavice,...)

- do 200,- do 500,- do 1000,- do 2000,- více než 2000,-

9.) Jakou částku měsíčně byste byli ochotni zaplatit za tento zájmový útvar?

- do 200,- do 500,- do 1000,- do 2000,- více než 2000,-

10.) Jaký je měsíční příjem Vaší rodiny?

- do 10 000,- do 20 000,- do 30 000,- do 40 000,-
 do 50 000,- více než 50 000,-

11.) O jaký způsob dopravy dítěte do jezdecké stáje byste měli zájem?

- vlastní doprava hromadná doprava organizovaná školou